

दुःख थप्दै दुईदिने बिदा

सबैभन्दा प्रतिकूल प्रभाव अस्पतालमा, भत्ता दिएर आइतबार चिकित्सक बोलाउने विकल्पमा छलफल, खर्च घट्ने होइन बढ्ने अवस्था

कर्मचारी बिहान बिस्तारै आउँछन्, बेलुका हतारमा हिँड्छन्, शुक्रबार काम नसकिए सोमबारसम्म सदरमुकाममा बस्दा दुर्गमका सेवाग्राहीमाथि बोभ

कान्तिपुर टिम (काठमाडौं)

पालिका प्रमुख/अध्यक्ष			महानगरमा मत			आइतबार राति १२:०० बजेसम्म		
दल	विजयी	अप्रता		प्रमुख	मत			
कांग्रेस	३१६	९	काठमाडौं	बालेन्द्र साह (स्वतन्त्र)	४२९०२	पोखरा	धनराज आचार्य (एस)	४५०२७
एमाले	१९५	११					कृष्णबहादुर थापा (एमाले)	४१५९०
माओवादी	१२०	२		सिर्जना श्रेष्ठ (कांग्रेस)	२४८६७		रेनु दाहाल (माओवादी)	४०५८९
जसपा	२९	२		केशव स्थापित (एमाले)	२३९८५	भरतपुर	विजय सुवेदी (एमाले)	३१५७०
ए. समाजवादी	१७	२	ललितपुर	चिरीबाबु महर्जन (कांग्रेस)	३०८६०		जगन्नाथ पौडेल (स्वतन्त्र)	१३०६४
लोसपा	१४	३					राजेशमान सिंह (जसपा)	३३३१५
अन्य	२९	२		हरिकृष्ण व्यञ्जनकार (एमाले)	१८२०९		विजय सराबगी (एमाले)	१७७०२

KMG

Kantipur Media Group

नारी

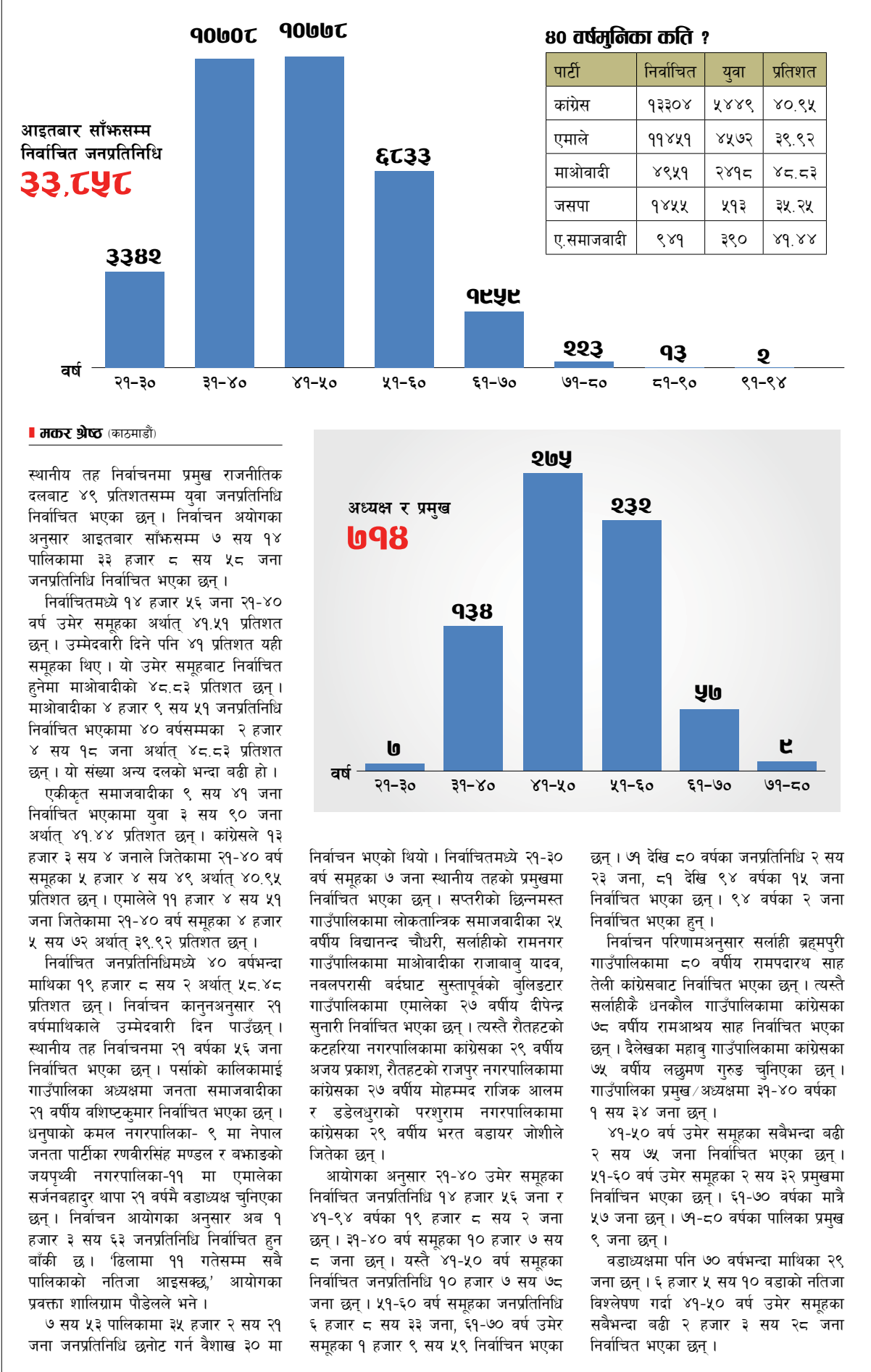
एक शक्ति

प्रत्येक **संगलवार** राति **९** बजे ।

EXCLUSIVELY ON

४२ प्रतिशत जनप्रतिनिधि ४० वर्षमुनिका

प्रमुख राजनीतिक दलबाट ४९ प्रतिशतसम्म युवा निर्वाचित

माछ्हा मारेर...

दुई भाइ र एक बहिनीकी उनी जेठी दिदी बन्ने भयो। परिवारको आर्थिक अवस्था कमजोर थियो। माछ्हा मारेर आएको पैसाले घरपरिवार धान्नु, छोराछोरीलाई पढाइलेखाइ गराउन बाबुआमालाई दुख नै थियो। आफू ६ कक्षा पढ्दादेखि नै बुबाको सह यो गी भए र माछ्हा मार्न हिँडेको उनलाई सम्झना छ। डुंगा खियाउनु, जाल थापन उनले त्यतिबेलेदेखि सिकिन्।

बैदामकै तालबाराही माथिबाट १२ कक्षा उत्तीर्ण गरिन्। त्यसबेलासम्म उनले साह्रको डुंगा खियाइन्। ‘पढाइलेखाइ दुखमै बित्यो। पढ्नमा संघर्ष गर्‍यो। बच्चाको दुःख सम्झेर मिहिनेत गरेर पढे’, ३१ वर्षीया उनले सुनाइन्। त्यसपछि भने उनले एक निजी विद्यालयमा पढाउने अवसर पाइन्। डुंगा चलाउने पेसा छाडिन्।विद्यालयमा पढाउँदै व्यवस्थापनमा स्नातक गरिन्। डुंगा चलाएवापत उनेले प्यारागलाईडिङ पाइलट विकास परियारसँग विद्यालयदेखिको प्रेमलाई १० वर्षपछि विवाहमा बढ्लिन्।

फन्डे १२ वर्ष विद्यालयमा पढाएपछि कोरोना महामारी सुरु भयो। लकडाउनले उनलाई घरमै थन्क्यो। उनी फेरि फेवातालमै फर्किइन्। साह्रकै डुंगा चलाउन थालिन्। महामारीभर चलायमान नभए पनि अहिले बेमौसमा समेत उल्लेख्य संख्यामा पर्यटक घुम्न आएको उनले पाएकी छन्। डुंगा चलाएवापत उनले प्रतिघण्टाको १४० रूपैयाँ पाउँछिन्। दिनमा ४-६ सय रूपैयाँ कमाइ हुन्छ। उनको कमाइ घर खर्चमा थपपाए हुन्छ। ४५ वर्षीय बुबा र दुई भाइ अहिले पनि फेवातालमा माछ्हा मार्ने र डुंगा चलाउने गरिरहेका छन्। ‘हाम्रो मुख्य पेसा माछ्हा मार्ने विक्री गर्न नै हो,’ उनले भनिन्, ‘अहिले तालमा माछ्हा मार्ने सोचेजस्तो आम्दानी छैन, त्यसैले पनि डुंगा चलाउनुपर्छ।’

समाज सेवामा आफ्नो सक्रियता देखेर स्थानीय कांग्रेस नेता खिमलाल पहारीले प्रोत्साहन गरेपछि, आफू राजनीतिमा सक्रिय भएको उनले बताइन्। चुनाव लड् दा भने जित्ने नजिलेमा उनलाई द्विविधा थियो। उनलाई परिवारको सहयोग मिल्‍यो। जिताउन ससुरा, ससुरा, श्रीमान् सक्रिय भए। सबैको घरघरमा पुगिन्। आफूलाई परिचित गराइन्। सबैसँग घुलमिल भइन्। कसैलाई अष्ट्रेरो पर्दा सहयोगी बनिन्। ‘सबैको हौसला पाएकी

पेट्रोलमा ११ महिनामा...

त्यसमा ढुवानी भाडा, निगमको प्रशासनिक खर्च, विमा खर्च, निगमको प्राविधिक नोक्सानी, विक्रेता कर्मिसन जोडेर उपभोक्तालाई थप भार थोपर्नदिएकाे छ। यी शीर्षकमा उठाइने शुल्क परिमार्जन गर्नुपर्ने आवाज उठ्दै आएको छ।

उपभोक्ता अधिकार अनुसन्धान मन्त्रका अध्यक्ष माधव तिम्सिनाले इन्धनको मूल्यवृद्धिले चौतर्फी बहिरेको बताए। ‘व्यक्तातिर ध्यान नदिएको सरकारले इन्धनको मूल्य बढाएर थप मूल्यवृद्धिको चलखेल गरेको छ,’ उनले भने, ‘करको दायरा पुनरावलोकन गरेर भए पनि उपभोक्तालाई राहत दिनुपर्छ।’ खाद्य किराना सघका अध्यक्ष देवेन्द्रभक्त श्रेष्ठका अनुसार इन्धनको मूल्यवृद्धिले बजार चक्रमा नै असर पाछे। ‘यसअघि प्रतिलिटर १० रूपैयाँ बढि गर्दा ढुवानी भाडा बढाउन सुरु भइसकेको थियो। अव फेरि बढ्ने देखियो,’ उनले भने, ‘इन्धनको मूल्यवृद्धिले समग्र वस्तुमा असर गर्ने देखियो।’ संघका अनुसार ढुवानी र सार्वजनिक यातायातको भाडा बढेसँगै खाद्यको मूल्य अर्कासिन्छ। त्यसको प्रत्यक्ष असर सर्वसाधारणलाई नै पछे। ‘सरकारले धेरै सोचेर मूल्य समायोजन गर्नुपर्‍यो,’ उनले भने, ‘तर, उपभोक्तालाई मार हुने गरी मूल्य बढाइयो।’ निगमका सहप्रवक्ता कार्कीका अनुसार आगामी बजेटमार्फत पेट्रोल, डिजेल र मश्टिलेमाा प्रतिलिटर १० रूपैयाँ र ग्यासमा प्रतिलिटर सय रूपैयाँ कर घटाउन प्रस्ताव गरिएको छ। ‘सरकारले बजेटमार्फत सम्बोजन गरिदिए निगमसँगै सर्वसाधारणलाई पनि राहत हुन्थ्यो,’ कार्कीले भने, ‘तत्काल दिन करको दायरा घटाउन अति आवश्यक देखियो। पछि, मूल्य

थिएँ। सबैले माया गरेअनुसार जित्छु भन्ने आशा थियो,’ उनले भनिन्, ‘तैपनि चुनाव हो, दुष्क्र हुने अवस्था थिएन।’ चुनावी परिणाम आउने दिन उनी भोट गर्‍ने स्थान मुख्य निर्वाचन अधिकृतका कार्यालय बाहिर थिइन्। आफूले जितेको खबर पाएपछि खुसीको आँसु च्हाइन्। ‘पिछाडिएको समुदायबाट आएकी थिएँ, जनप्रतिनिधि बन्नु मेरा लागि गर्वको कुरा हो,’ उनले भनिन्, ‘काँधमा जिम्मेवारी थपिएको महसुस भयो।’

सार्वजनिक स्थलमा जातीय विभेदका घटनासँग उनी साक्षात्कार भएकी छैनन्। गैरदलितको घरमै प्रवेश गर्न भने उनी अझै समस्या देख्छन्। उनले पहिलोपल्ट १० कक्षा पढ्दा दलित हँुदाको पीडा महसुस गरेकी थिइन्। गैरदलित साथीको बिहेको अधिल्लो दिन उनी ४-५ जना अरू साथीसँग बिहेघरमा गइन्। साथीले चलाएको देखेर उनले पनि पकाइरहेको तरकारी चलाइदिइन्। बिहे घरकाले उनलाई हेलाहोचो गरे। उनको मन भरिएर आयो। ‘रूँदै घर फर्किइन्। त्यसयता भने उनले त्यतिसाह्रै विभेद भोग्नु नपरेको सुनाइन्। ‘लेकसाइड शिक्षित ठाउँ हो, विदेशी रहनसहनले पनि छाएको छ,’ उनले भनिन्, ‘राजनीतिमा प्रवेश गरेपछि मैले विभेद भोग्नुपरेको छैन। घरभित्रै पस्नु अझै पनि चुनौतीको कुरा छ।’

लेकसाइडमा पुस्तौदेखि बसेका १२ घर जलारी छन्। फेवातालको सिरानपडि बडा नम्बर १८ मा भने जलारी समुदायको बाक्लो बस्ती छ। आफ्नो वडामा रहेका दलित समुदायमा शिक्षा, स्वास्थ्य र रोजगारीमा मुख्य समस्या उनी देख्छन्। आर्थिक अवस्था कमजोर रहेका समुदायका लागि रोजगारी सिर्जनालाई प्राथमिकतामा राख्ने उनको योजना छ। ‘रोजगारी भयो भने आम्दानी हुन्छ। आम्दानी भयो भने दलितका बालबालिकाको पढाइको स्तरलाई उकास्न सकिन्छ,’ उनी भन्छिन्, ‘राम्रो शिक्षा पाउँदा स्वास्थ्य पनि राम्रो हुन्छ।’ महिला हिसा र भूमिहीनको समस्यामा पनि आफ्नो स्थानबाट आवाज उठाउने उनी बताउँछिन्। ‘पुख्र्यौली पेसा भएकाले पनि उनलाई डुंगा चलाउन कुनै अष्ट्रेरो लाग्दैन। जनप्रतिनिधि भइसकेपछि पनि निरन्तर डुंगा चलाउने उनी बताउँछिन्। भन्छिन्, ‘धेरै समय वडाको कामलाई प्राथमिकता दिन्छु तर पेसा नै यही भएपछि डुंगा चलाउन छाडिदैन।’

दुःख थप्दै दुईदिने...

यता, बस नै सञ्चालन गरिरहेका निजी विद्यालयले भने आइतवार विद्यालय खोल्ने नीति लिएका छन्।

नयाँ कार्यतालिकाअनुसार अन्य सार्वजनिक सेवा पनि भद्रगोल भएको छ। साताको पाँच दिन बिहान साढे ९ वजेदेखि बेलुका साढे ५ वजेसम्म कार्यालय खोल्नुपर्ने भए पनि विरलै कर्मचारी मात्र समयमा पुगेका छन्। ‘खासमा साढे ९ वजे सेवाग्राही नै आइपुग्दैन, त्यसैले कर्मचारी पनि विस्तारै आउँछन्,’ सिंहदरबारस्थित कार्यालयका एक अधिकारीले भने, ‘सरकारी निर्णयको प्रभावकारी कार्यान्वयन कठिन छ।’

संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन सचिव सुरेश अधिकारीले दुई दिन विदा नयाँ व्यवस्था भएकाले केही समय अर्सजिलो हुने प्रतिक्रिया दिए। ‘केही प्राविधिक समस्या छन्। अत्यावश्यक सेवा प्रवाह रोक्न नमिल्ने भएकाले दुई दिन काम ठग गर्न पनि कठिन छ,’ उनले भने, ‘निर्वाचनको माहोल नसकिएको र अहिले सेवाग्राही पनि नआएकाले केही दिनमा यसको कार्यान्वयनको अवस्था देखिन्छ। अहिले नै मूल्यांकन गर्ने समय भएको छैन।’ सातामा दुई दिन विदाले राजधानीमा मात्र होइन, जिल्ला-जिल्लामा सरकारी सेवा अहिले प्रभावित भएको छ। ‘कर्मचारी शुक्रवार चडि हिँड्ने र सोमवार पनि ढिला आउने भएकाले खासमा सातामा चार दिन नै काम प्रभावित भएको छ,’ धादिङ जिल्ला प्रशासन कार्यालयका एक सेवाग्राही भन्छन्। तर त्यहाँका प्रमुख जिल्ला अधिकारी ध्रुव कोइराला भने सुरुमा अप्ठ्यारो भए पनि भविष्यमा यसबाट सेवाग्राहीलाई थप सुविधा हुने बताउँछन्। ‘कार्यालय खुलेको दिन बिहानदेखि बेलुकासम्म लामो अवधि सेवा पाउनु त राम्रो हो।’

पुरानै प्रवृत्ति र दुईदिने विदाले दुरांगका सर्वसाधारणलाई आर्थिक भार बढाएको गुनासो छ। सरकारी कामका लागि गोरखाको चुमनुव्री गाउँबाट सदरमुकाम आउन र जान १० दिन लाग्छ। आइतवार पनि थपिएपछि, त्यहाँका सेवाग्राही सदरमुकामको होटलमा कुनैपनि बाध्यता बढेको छ। ‘सदरमुकाम गएर एक दिनको काम गर्न ११ दिन लाग्छ। अहिले २ दिनको विदाले हाम्रो खर्च बढ्ने देखियो,’ सामागाउँका पासाइ शेर्पा भन्छन्।

यस्तै, मनाङको नाप्राँभूमि गाउँपालिकाका बासिन्दालाई जिल्ला सदरमुकाम चाभे आएर सेवा लिन उस्तै सास्ती छ। सदरमुकाम आउजाउ गर्न चार दिन लाग्छ भने

धरान-धनगढी...

काँग्रेसका तिलक राईले धरानमा उपनिर्वाचनबाट जितेका थिए। शर्मा भन्छन्, ‘विद्रोही र असन्तुष्ट जनताको प्रतिनिधिपात्रका रूपमा मतदाताले स्वतन्त्र उम्मेदवार साम्पाडलाई पाए। भोट उर्तेतिर खन्याए।’

शर्माका अनुसार धराने जनताले जहिल्यै परिणाममुखी नेता खोजिरहेकासाे साम्पाडको नेतृत्वमा वीपी कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानको बोर्थीतिविस्दको आन्दोलन, सर्दै जलाधार र ढुंगागिरी उत्खननविस्दको अभियान, खानेपानी आयोगजनाका बारेमा भएको आन्दोलनको नेतृत्व, धनकुटेरागको मत्न भण्डारी राममार्गको आन्दोलनलाई नजिकबाट नियालेका जनताले उनलाई पत्याएका हुन्। साम्पाडले दलीय उम्मेदवारको तुलनमा बढी भोट पाउनुका पछाडि अरू पनि कारण रहेको शर्माको विश्लेषण छ। ‘दलहरूले उम्मेदवार घोषणा गर्दा धरानका पप्पुवर र हेमिबेटलाई पाखा लगाएर जनताले नरुचाएकालाई अधि सारे,’ उनले भने, ‘राठबन्धन र एमालेले मतदाता आकर्षित गर्न सक्ने उम्मेदवार नउठाएपछि, विकल्पमा साम्पाडलाई जिताए। मतपत्रमा लगाएको छाप हेर्दा त्यही देखिन्छ।’ उनले भनेजस्तै मतपत्रमा लगाएको छापको ‘ट्रेन्ड’ हेर्दा एमाले र कांग्रेसलगायत दलको पकड भएका वडामा अरू पदमा आफ्ना उम्मेदवारलाई भारी मत्ते जितेताएका छन् तर प्रमुखमा साम्पाडलाई छानेका छन्।

चुनाव प्रचारसमेत राम्ररी गर्न नभ्याएका साम्पाडले चामत्कारिक रूपमा जितेपछि धरानमा अनेक अड्कलबाजी भइरहेको छ। अधिकांशले दलबाट यसअघि निर्वाचित प्रतिनिधिले सेवाग्राहीले दैनिक भोगेका समस्यालाई सम्बोधन नगरेकाले वितुष्णा जागेको बताएका छन्। विश्लेषक राजेन्द्र किराती भन्छन्, ‘राष्ट्रिय राजनीतिले नेतृत्व गरेको भए धरानमा यो अवस्था आउँदैन थियो। मतदाता प्रशिक्षित हुन नसक्दा विकल्प छान्न बाध्य भए।’

खानेपानी आयोगजनास्म्वन्धी विवाद, सर्द र सेउती खोला उत्खननविस्दको अभियानमा साम्पाडले आन्दोलन गर्दा धरान उपमहानगरका तत्कालीन प्रमुख तिलक राई, उपप्रमुख भन्जु भण्डारी, धरान खानेपानी व्यवस्थापन बोर्डका निर्देशक इन्जिनियर राजु पोखरेललगायतलाई फेसबुक लाइभमै र टेलिफोन गरेर पनि कडा स्वरले सिधै

हफ्काउनसम्म बाँकी राखेन्न्। उनको यो हक्की र विद्रोही स्वभावप्रति मतदाता आकर्षित भएका हुन्। ‘स्थानीय हौस् वा प्रदेश वा केन्द्र स र क ा र च ल ा उ न्ने भनें को

समाचार

समाचार

सरकारी कामका लागि छुट्टै एक दिन लाग्छ। शुक्रवार काम नसकिए सोमबारसम्म वस्तुपर्ने बाध्यता भएको छ। ‘यसरी हिँडेर आउनेजाने जनताले इन्धनको खपत घटाउन कस्तो योगदान गर्न हुन् ?’ एक कर्मचारी भन्छन्, ‘तर हामीलाई भने सुबिस्तै भएको छ।’

यता सुगम भनिएका जिल्लामा पनि निर्धारित समयमा सरकारी कार्यालय नखुलेपछि सर्वसाधारणले दुख पाएका छन्। मालपोत कार्यालय पोखरामा शुक्रवार काम नसकिएपछि सोमबारसम्म पछिएका थमबहादुर गुरुङ कार्यालयमा कर्मचारी नदेखेपछि आक्रोशित थिए। कार्यालय प्रमुख राजेन्द्र पौडेलले भने, ‘अहिले निर्वाचनका बेला हो, कर्मचारी उता पनि खाँएका छन्, पछि सबै समयमा आउँछन्।’

उता समयमा कार्यालय खुन्दैनन् भनेर सेवाग्राही पनि ढिला मात्र पुग्छन्। बागलुङस्थित यातायात व्यवस्था कार्यालयको लाइसेन्स शाखाकी नासु रीता राना साढे ९ वजे कार्यालय पुग्दा सेवाग्राही नभेटिने बताउँछिन्। ‘साढे १० देखि ११ बजेतिर मात्र सेवाग्राही आउँछन्। उता फेरि टाढाटाढाबाट आएका मान्छेहरू समयमै घर पुग्न भनेर ४ वजेतिर हिँडिसक्छन्, त्यसैले बेलुका पनि ४ बज्दा नवज्दै कार्यालय खाली हुन्छ,’ उनी भन्छिन्।

बागलुङकै मालपोत कार्यालय प्रमुख देवेन्द्र थापा पनि बिहानको पहिलो घण्टा कार्यालय खाली हुने बताउँछन्। ‘जग्गापास, नामसारीजस्ता काम हुने भएकाले एक्लै आएर यहाँ केही हुँदैन, परिवारका सबै मिलेर दिउँसो आइपुग्छन्, तब भीड हुन्छ।’ सबैतिर काम सकेर लालपुर्जा लिने काम गर्दा बेलुकीको समय भने सदुपयोग भएको उनले बताए। ‘५ वज्यो भनेर बन्द गर्नुभन्दा केही समय काम गर्नेपर्‍थ्यो, अहिले साढे ५ ले सहयोग भयो, तर बिहानको समय भने खासै उपयोगी भएको छैन।’

तनहुँ मालपोत कार्यालयमा भेटिएका भानु नगरपालिका-३ का महेन्द्र अधिकारी दुई दिन विदा व्यावहारिक नभएको बताउँछन्। ‘सर्वसाधारण र कर्मचारीलाई शुक्रवार आधा दिन काम गर्ने र शनिवार विदा बस्ने आदत बनिसकेको छ, तर शुक्रवार नसकिएको काम ३ दिन पछिमात्र हुँदा सरकारी सेवामा नकारात्मक असर परेको छ,’ उनी भन्छन्। मालपोत प्रमुख चिन्मयी पौडेल पनि दुईदिने विदाले उत्साहित छैनन्। ‘टाढाबाट आउनेजाने कर्मचारीलाई समस्या हुन्छ, बिहान ८/९ वजे

अध्यक्ष र उपाध्यक्षमा महिला

बितामोड (कास)- भूपाको गौरीगन्ज गाउँपालिकाको अध्यक्ष र उपाध्यक्ष दुवै पदमा महिला उम्मेदवार विजयी भएका छन्। गाउँपालिका अध्यक्षमा कांग्रेस उम्मेदवार फूलवती राजवंशी तथा उपाध्यक्षमा एमाले उम्मेदवार पुजन न्यौपाने कूँवर निर्वाचित भएका छन्।

आइतवार राति सार्वजनिक अन्तिम मत परिणाममा अध्यक्षमा निर्वाचित राजवंशीले एमाले उम्मेदवार विजयकुमार अग्रवाललाई २ हजार ३ सय ५९ मतान्तरले पराजित गरेकी हुन्। राजवंशीले ५ हजार ६ सय ८९ तथा पराजित अग्रवालले ३ हजार ३ सय ३० मत पाएका थिए। गाउँपालिकाको उपाध्यक्षमा एमालेकी कूँवरले काँग्रेसका मखना महतोलाई ९ सय ३० मतान्तरले पराजित गरिन्। न्यौपानेले ४ हजार ७ सय ५४ तथा महतोले ३ हजार ७ सय ९५ मत पाएका थिए। जिल्लामा आदिवासी राजवंशी समुदायबाट गाउँपालिका अध्यक्षमा निर्वाचित हुने फूलवती पहिलो महिला बनेकी छन्। पार्टीको प्रदेश समिति सदस्य राजवंशी ०४४ देखि कांग्रेस राजनीतिमा सक्रिय छिन्। उनको नाम दुवै सर्वधानसभा सदस्य निर्वाचनमा समानुपातिक सूचीमा राख्ने पनि पार्टीले उनलाई मनोनयन गरेको थिएन। अधिल्लो स्थानीय तह निर्वाचनमा गौरीगन्ज गाउँपालिकाको अध्यक्षमा उम्मेदवार बनेकी उनी पार्टीको अन्तर्घातको सिकार बनेकी थिइन्।

राजनीतिक नेतृत्वले हो,’ किरातीले भने, ‘स्वतन्त्र उम्मेदवारले धरानका समस्या उजागर गरेका हुन् तर यो नै समाधान होइन। यद्यपि साम्पाडले आफ्नो स्वभावअनुसार गरेर देखाए भने धरानका लागि त्यो उपलब्धिमुख हुन सक्छ।’ खोटाङको खातामछ्छमा जन्मेका साम्पाड ०४६ मा उच्च शिक्षा अध्ययन गर्न धरान भरेका हुन्। पूर्वब्रिटिस गोर्खा सैनिक बाबुका कान्छे छोरा उनले ०६४ मा लोक आर्थिक शैलीका १० गीत समेटेर ‘मिसिड हट’ म्युजिक एल्बम पनि निकाले। महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पसबाट राजनीतिशास्त्र र समाजशास्त्रमा स्नातक उनले केही समय धरानको एक ल्याइवेज सेन्टरमा अंग्रेजी भाषा प्रशिक्षक भएर काम गरे। त्यसपछि, उनी ६ वर्षसम्म इराक र अफगानिस्तानमा वैदेशिक रोजगारीमा गए। ०७६ को उपनिर्वाचनमा नगरप्रमुखमा स्वतन्त्र उम्मेदवारी दिएका उनले ४ सय २१ मत ल्याएका थिए। अव धरानलाई भ्रष्टाचारमुक्त, उन्नत र समृद्ध बनाउने साम्पाडले बताएका छन्। उनले भने, ‘यो जित लोकतन्त्रमा आस्था राख्ने सबै पार्टी र धरानवासीको हो। म सााका स्वतन्त्र उम्मेदवार हुँँ। अब म सबै दलका जनप्रतिनिधिसँग समन्वय गरेर काम गर्छु।’

धनगढीमा कसरी उदाए हमाल ?

सुदूरपश्चिम प्रदेशको एक्लो उपमहानगरपालिका धनगढीको प्रमुखमा स्वतन्त्र उम्मेदवार गोपाल हमालले सत्ता गठबन्धनबाट कांग्रेस केन्द्रीय सदस्य एवं निवर्तमान नगरप्रमुख नृपबहादुर वडलाई फन्डै दोबर मत्तले पराजित गरेका छन्। आँप चुनाव चिन्हन पाएका हमालले २६ हजार ८ सय ६५ र वडले १४ हजार ८ सय १७ मत पाए। धनगढीमा ६३ हजार ७ सय १५ मत खसेको थियो। २०७४ को निर्वाचनमा पनि यहाँ मुख्य प्रतिस्पर्धी वड र हमाल थिए। कांग्रेसका नगर सभापति रहेका वडले १४ हजार ३ सय २४ मत ल्याउँदा स्वतन्त्र उम्मेदवार हमालले ११ हजार ५ सय २७ मत पाएका थिए। उपमहानगरपालिका प्रमुख निर्वाचित

नै तयारी भएर निस्कनुपऱ्यो, साँफ अवेर हुन्छ,’ उनको भनाइ छ।

म्याग्दे गाउँपालिकाको राधा माविकी शिक्षिका अम्बिका घिमिरे पनि शैक्षिक संस्था, बैक तथा वित्तीय संस्थालाई पनि दुईदिने विदा वैज्ञानिक र व्यावहारिक नभएको बताउँछिन्। ‘बस सञ्चालन हुने विद्यालयको त इन्धन बच्चा, तर अधिकांश सामुदायिक विद्यालयमा बस छैन। बस नहुने विद्यालय धेरै भएको देशमा यस्तो निर्णय उचित लागेन।’ यसले बालबालिकाको पठनपाठनमा भने असर पर्ने उनको भनाइ छ।

सेवाग्राहीको भीड हुने रूपन्देहीको भैरहवास्थित मालपोत कार्यालयमा बिहान साढे ९ वजेभित्र थोरै मात्र कर्मचारी पुग्छन्। कर्मचारी आउने क्रम बिहान साढे १० वजेसम्म निरन्तर हुन्छ। तर अपराहत सवा ५ सम्ममा धेरै कर्मचारीको कुसी रित्तो हुन्छ। निमित्त प्रमुख तथा मालपोत अधिकृत बालप्रसाद श्रेष्ठ यतिमात्र प्रतिक्रिया दिन्छन्, ‘केही कर्मचारीमा ढिला आउने पुरानै प्रवृत्ति हो, अहिले पनि जारी छ।’

लोलोत्तमा नगरपालिकामा रहेको यातायात व्यवस्था कार्यालयबाहिर लेखापट्टि गर्नेहरू बिहान ९ वजे आफ्नो टेबलमा बसिसक्छन्। कार्यालय समय सुरु भएपछि विभिन्न शाखाका भ्यालवाहिर सेवाग्राहीको लाइन सुरु भए पनि भित्र कर्मचारीको उपस्थिति भने शून्य हुन्छ, कर्मचारी साढे १० वजेसम्म कार्यालय आउँछन्। परासीबाट पुगेका श्यामसुन्दर रेग्मी बिहीवार बिहान गुनासो गर्दै थिए, ‘बेलुका आतििएर निस्कन्छन्, तर बिहान विस्तारै आउँछन्।’

कार्यालय अधिकृत प्रेम गौतमले नयाँ समयतालिकामा अभ्यस्त हुन आफूहरूलाई केही समय लाग्ने प्रतिक्रिया दिए। ‘बानी पार्न केही समय त लाग्छ, घरमा खाना पार्नेदेखि जामबाट फुत्किएर आउनेसम्मको समय व्यवस्थापन गर्ने तालिका बनाउँदै जानुपर्छ।’

उता, बर्दियाको बाँसगढी-९ की पदमा विप्ट बिहीवार बिहान साढे ९ वजे मालपोत कार्यालय पुगेकी थिइन्। बैकमा रहेको धितो फुकुवा गर्न काम थियो, तर करिव एक घण्टासम्म कर्मचारीलाई कुनूपऱ्यो। उनीजस्तै जग्गापास गर्न आएका पदनाहाका प्रेम थारुले पनि समयमा कर्मचारी नआउँदा निकैबेर पछिनुपरेको बताए। मालपोत प्रमुख भीमबहादुर केसीको प्रतिक्रिया थियो, ‘कर्मचारी मात्र

होइन, सेवाग्राही पनि ढिलो आउँछन्।’

पाल्पामा अधिकांश कर्मचारी तोकिएको समयमा सरकारी कार्यालयमा पुग्दैनन्। बिहीवार बिहान साढे ९ वजे मालपोत कार्यालयमा कर्मचारी आएका थिएनन्। बेलुकी भने ५ वजे नै हिँड्ने तयारीमा थिए। कार्यालय प्रमुख दुर्गाप्रसाद खनालले भने, ‘बानी पार्न अलि गाह्रो छ,’ एक/दुई जनावारेक सबै जना कार्यालय समयमा आइसक्नुभएको छ।’

पाल्पाका प्रमुख जिल्ला अधिकारी जगन्नाथ पन्तले निर्वाचनले गर्दा कार्यालय अनुगमन गर्न पनि नसकेको बताए। ‘एक/दुई दिनमा अनुगमन गरेपछि कुन कार्यालयमा कति कर्मचारी उपस्थिति भए वा भएनत थाहा हुन्छ, बेलुकी पनि साढे ५ वजेसम्म बसेका छन् वा छैनन भन्ने थाहा हुन्छ,’ उनको भनाइ छ।

सुनसरीस्थित कोसी अञ्चल यातायात व्यवस्था कार्यालयअगाडि फोटो स्टुडियो सञ्चालन गरिरहेका कृष्ण तिमिसना इन्धन बचतकै लागि आइतवार सार्वजनिक विदा दिने निर्णय व्यावहारिक नभएको बताउँछन्। ‘कोरोनापछि धेरैजसो काम सुरु भइरहेका बेला विदा थप्ने निर्णयले साना व्यवसायीको आम्दानी गुम्ने र खर्च बढ्ने देखिन्छ,’ उनको टिप्पणी छ।

त्यसो त सवारी शाखाका सूचना अधिकारी विजय राई पनि सातामा दुई दिन विदा दिने नीति व्यावहारिक नभएको बताउँछन्। ‘बिहान र बेलुका समय बढाए पनि तार्बिचक फरक छैन। साताको ६ दिन नै कार्यालय लागेको भए सेवाग्राहीलाई सहज हुने थियो,’ उनले भने। सिन्धुली सदरमुकाम सिन्धुलीमाडीको मालपोत कार्यालय शुक्रवार बिहान साढे ९ वजे सुनसान थियो। सेवाग्राहीका लागि राखिएका बेन्च पनि खाली थिए। ‘हामी चाँडो आएर के गर्नु, सेवाग्राही आउने होइनन्,’ एक कर्मचारी भन्दै थिए, ‘कार्यालय समय अगाडि सरेको जनतालाई थाहै छैन।’

सुर्खेतको चिनाङ नगरपालिका-८ का कमल केसी ब्लुबुक नवीकरणका लागि शुक्रवार साढे ९ वजे वीरेन्द्रनगरस्थित यातायात व्यवस्था कार्यालय पुग्दा १५/२० जना सेवाग्राही जम्मा भइसकेका थिए। ‘बैकको काउन्टेरदेखि फाट्सम्म कर्मचारी छैनन्,’ उनी भन्दै थिए, ‘सरकारले बनाएको नियम कर्मचारीलाई लागू हुँदैन, जनताले मात्र मान्ने हो।’

असन्तुष्टलाई मत्थर पार्न नसक्नु भएको माओवादीका स्थानीय नेता रेमोश धामीको वृम्बाइ छ।

नगरप्रमुखमा विजयी हमाल व्यवसायिक पृष्ठभूमिका हुन्। उनी पछिल्लो समय आफ्नो छवि सामाजिक अभियन्ताका रूपमा स्थापित गर्न सफल भएका थिए। व्यावसायिक कम्पनी दिनेश ग्रुपका अध्यक्ष तथा प्रबन्ध निर्देशक हमालको सामाजिक अभियान २०६० सालयता बढेको हो। यातायात क्षेत्रमा रहेको सिन्डिकेट तोड्न उनले दुईवटा ठूलो आन्दोलनकै अगुवाइ गरेका थिए। बस व्यवसायी समितिको सिन्डिकेट तोड्दै उनले दिनेश यातायात प्राकृत सञ्चालनमा ल्याए। धनगढीबाट ४ घण्टामा टीकापुर पुर्‍याउने बस सेवालाई २ घण्टामै पुग्ने बनाए। बसमा महिला सहजकर्ता राखेर महिला, बालबालिका र वृद्धवृद्ध यात्रुलाई सहज व्यवहारको सुरुवात उनको यातायात सेवाले गर्‍यो।

कैसाली उद्योग वाणिज्य संघको अध्यक्षमा निर्वाचित भएपछि उनले टुक व्यवसायीको सिन्डिकेट तोड्ने दुईमहिने आन्दोलन सुरु गरे। यसले यो क्षेत्रका सबै क्रिसमका व्यवसायीलाई निकै राहत भयो। उद्योग वाणिज्य संघमै रहदा हमालले सुन्दर सुदूरपश्चिम अभियानको समेत अगुवाइ गरेका थिए। सुदूरपश्चिम छाउपडी र देउकी प्रथाबाट विनिर्ने गरेको भन्दै उनले यसलाई बदल्नका लागि सुदुरा सुन्दर ठाउँ र संस्कृतिको पोस्टर निकालेर देश/विदेशसम्म प्रचार अभियान थाले। पर्यटन व्यवसायलाई माथि उठाउन उनको अभियान कोसेढुंगा बनेको पर्यटन व्यवसायी प्रकाश भट्ट बताउँछन्।

सशस्त्र द्वन्द्वले थलिएको सुदूरपश्चिमको प्रमुख व्यापारिक सहर धनगढीमा हमालले संघको अध्यक्ष भएकै बेला सुदूरपश्चिम महोत्सवको सुरुवात गरे। महोत्सवमा उनले प्रधानमन्त्री, सभामुख जस्ता व्यक्तित्वलाई ल्याएर २९ किलोको माला र सुदूरपश्चिमका २१ बुँदे माग राख्ने प्रचलनको सुरुवात गरे। सुदूरपश्चिमलाई हवाई यातायातबाट नजोडेको अवस्थामा उनले धनगढी विमानस्थल कालोपत्र निर्माणमा राज्यलाई दबाव दिन ‘सुदूरपश्चिमवासीको एक पैसा’ अभियान पनि चलाए। यसबाट करिव ५० लाख सहयोग उठेपछि बाँकी लगानी थपेर सरकार विमानस्थल कालोपत्र बनाउन बाध्य भयो। ०७४ को स्थानीय तह निर्वाचनमा उनले ‘आफ्नो सहर आफै बनाऔ’ भन्दै स्वतन्त्रबाट नगरप्रमुखमा उम्मेदवारी दिएका थिए। त्यतिबेला उनी एमाले र माओवादीका उम्मेदवारभन्दा बढी मत ल्याएर बडका निकटतम् प्रतिष्पर्धी भएका थिए। लगत्तै विवेकशील साफा पार्टीका प्रदेश संयोजक बनेका उनले गत चैतमा पार्टी छोडेको घोषणा गरेका थिए। उनले यहाँ गरिव र विपन्न परिवारका लागि कपडा बैक पनि खोले। यो विपन्न मतदाताका लागि मन छुने काम बन्थ्यो। धनगढीमा शववाहनको समस्या थियो। हमालले आफ्नै लगानीमा दुई शववाहन नि:शुल्क सञ्चालन थाले। हमाल २०२० जेठ १६ मा कैसालीको टीकापुरमा जन्मेका हुन्। उनका पिता वनका कर्मचारी थिए। धनगढीमा टिनको बाक्स र दराज बनाउने कारखाना खोलेर व्यवसाय सञ्चालन गरेका हमालका चार दाजुभाइको कम्पनी हो दिनेश ग्रुप।

सम्पादकीय

पाठ्यपुस्तकमा सधैं कुनै न कुनै बहाना

‘भर्नाकै बेला विद्यार्थीको हातहातै पाठ्यपुस्तक’ भन्ने नारावाटै सजिलै बुझिन्छ— विद्यार्थीलाई समयमै पुस्तक उपलब्ध गराउने सरकारलाई हम्मे पछ्छै । नत्र, शैक्षिक सत्र सुरु हुँदा स्वचालित चक्रवमोजिमै नयाँ पाठ्यपुस्तकहरू बजार-विद्यालयमा पुगिसक्नुपर्ने हो, यसका निम्ति नारा नै बनाएर विशेष प्रण गरिरहनु नपर्ने हो । तर बर्सैन शैक्षिक सत्र बितेका कैयौँ महिनासम्म पनि मुलुकका कति भेगका विद्यार्थीले पुस्तक पाउदैनन्, कति स्थानमा त परीक्षा आइसक्दा पनि पुस्तक पुगेको हुँदैन । यसपालि पनि नारा यस्तो बनाएर के गर्नु, विद्यालयहरू खुलिसक्दा पनि पाठ्यपुस्तकहरू विद्यार्थीका हात-हातमा पुग्नु त परै जाओस्, कक्षा पाँच, छ र आठका किताब छापिनै बाँकी छन् ।

जेठ पहिलो सातादेखि नयाँ शैक्षिक सत्र सुरु हुने पूर्वनिर्धारित तालिका नै हो । शिक्षा मन्त्रालयले वैशाख मसान्तसम्म परीक्षा, नतिजा प्रकाशन, भर्ना, पाठ्यपुस्तक वितरणलगायत कार्यक्रम सम्पन्न गरेर जेठ पहिलो सातादेखि पठनपाठन थाल्न निर्देशन दिएको उहिल्यै हो । त्यसमाथि, सालिन्दा ढिलाइ हुने भएपछि पाठ्यपुस्तक छान्ने दायित्व भएको जनक शिक्षा सामग्री केन्द्रले त्यहीअनुसार रणनीति बनाउनुपर्ने हो । तर पहिले-पहिले घरी पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले ‘क्यामेरा रेडी कपी’ (सीआरसी) समयमै उपलब्ध नगराएको त घरी वितरकले राम्ररी किताब नपुर्‍याएको दावी गर्दै आफू दोषबाट उस्कन खोज्ने गरेको केन्द्रले यसपालि पनि उस्तै प्रवृति प्रस्तुत गरेको छ । कहिले युक्रेन युद्ध त कहिले स्थानीय चुनावका कारण पुस्तक छप्राइमा ढिलाइ भएको बहाना बनाइरहेको छ । युक्रेन युद्धको पूर्वानुमान गर्न सकिन्छथ्यो होला, तर यसपालि वैशाख-जेठमा स्थानीय चुनाव गर्नुपर्छ र त्यसका निम्ति केन्द्रले मतपत्र छान्नुपर्छ भन्ने त पहिल्यै थाहा भएको कुरा हो । केन्द्रले समयमै पाठ्यपुस्तक छापिसक्ने गरी यी कामहरूको तालमेल मिलाउनुपर्थ्यो ।

सधैँजसो कर्णाली भेगमा पुस्तक नपुगेकामा चर्चा हुने गरेकामा यसपटक त राजधानी आसपासमै पनि यो समस्या छ । नयाँ पाठ्यक्रमअनुसार छापिन थालेका कक्षागत पुस्तकका हकमा गत वर्षकै बाट काम चलाउन पनि मिल्दैन । यसबाट विद्यार्थीको सिकाइ-उपलब्धिमै असर पुग्ने देखिन्छ । पुस्तक छापिन बाँकी तीनवटा कक्षाका मात्र होइन, अरू कक्षाका किताब पनि विद्यार्थीले पूरा सेट पाइरहेका छैनन् । विद्यालय तहमा कम्तीमा २ करोड प्रति पुस्तक चाहिनेमा अहिलेसम्म दुईतिहाइ मात्रै छापिएका छन् । विद्यालयमा पठनपाठन सुरु भइसक्यो तर शूक्रवारदेखि मात्रै केन्द्रले छापिएका पाठ्यपुस्तक वितरणका लागि डिपोहरू खुला गरेको छ । कर्मचारी चुनावमा खटिएको बहानामा ढिला खुला गरिएको डिपोमा पनि मागअनुसार पाठ्यपुस्तक नहुँदा ढुवानी र विक्री प्रभावित भएको छ ।

केन्द्रले फटाफट पुस्तक उपलब्ध गराए पनि विक्री-वितरण र ढुवानी गरेर देशभरका विद्यालयसम्म पुर्‍याउन दुई साता लान्न सक्छ । त्यसमाथि वर्षायाम सुरु हुँदै छ । त्यसैले केन्द्रले तदारुकताका साथ पुस्तक छपाइको काम थालेमा पनि छिटोमा दसैँअगाडि मात्र विद्यार्थीका हातमा पुस्तक पुग्ने देखिएको छ । जिम्मेवार निकायको यो कार्यशैलीले उल्लिखित सरकारी नारालाई नै गिर्‍याइरहेको छ । नियमानुसार चैत मसान्तसम्म छापिसक्नुपर्ने पुस्तक जेठ पहिलो साता बितिसक्दा पनि यो हालत रहनुले केन्द्रको मात्रै होइन, शिक्षा मन्त्रालयकै उत्तरदायित्वमाथि प्रश्न उठेको छ ।

विद्यार्थीका लागि समयमै पाठ्यपुस्तक प्रकाशित गर्नु एउटा नियमित अनिवार्य कार्य हो । भैपरी रूपमा कुनै अड्चन आइलागे पनि शैक्षिक पात्रोमा फरक नपर्ने गरी केन्द्रले काम गर्नुपर्छ । वर्षैपिच्छे कुनै न कुनै बहाना र मुद्रकदेखि वितरकसम्मको आ-आफ्नै जुँगाको लडाइँका मारमा विद्यार्थीहरूको शैक्षिक भविष्य पर्नु हुँदैन । जिम्मेवार पदाधिकारीमाथि सजाय-पुर्स्कारको व्यवस्था नभएकैले यो हदको लापरवाही दोहोरिँदै आएको हो । नेपालको समग्र शासनपद्धतिदेखि नियमित स्वभावजस्तो बनिसकेको ‘बहानावाजी’ बाट विद्यार्थीको भविष्य बचाउन सरकारले केन्द्रको उचित कार्यसम्पादन मूल्यांकन गर्नुपर्छ । र, सभाका प्रकाशनदेखि नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठानसम्म आफ्नै छापाखाना भएका सन्दर्भमा आवश्यक परेमा सरकारले अन्य निकायबाट पनि पुस्तक छान्नेबारे सोच्नुपर्छ । सामाजिक उत्तरदायित्वसमेत बोक्ने निजी क्षेत्रलाई परिचालन गरेर भए पनि सरकारले विद्यार्थीका हातमा समयमै पुस्तक पुर्याउने उपाय पहिल्याउनुपर्छ । जसरी हुन्छ, शैक्षिक सत्रैपिच्छे दोहोरिने यो समस्यालाई सदाका लागि अन्त्य गर्नुपर्छ । त्यसका निम्ति यस्तो वैथितिबीच शिक्षा मन्त्रालय आँखा चिम्लेर बस्नु हुन्न । पाठ्यपुस्तक प्रकाशन र वितरणलाई व्यवस्थित बनाउन उसले यथोचित पहल थाल्नेपर्छ ।

सम्पादक

वालेन आवागमनको चित्तबुझ्दो व्याख्या

कृष्ण खनालको ‘स्थानीय चुनाव र वालेन तहन्का’ लेख राम्रो लाग्यो । ‘वालेनले पाएको प्रत्येक मतले मतदातालाई दासत्वमा बाँध्न खोज्ने नेताहरूका गाला रत्निकने गरी थप्पड मारेको छ’ भन्ने कुरा निकै सही छ । पञ्चायतकालको नानीमैया दाहालले पाएको मतसँग तुलनात्मक दृष्टिकोण राख्न खोज्नेहरूका लागि लेखकले चित्तबुझ्दो तवरले यो दुई घटनाको फरकलाई स्पष्टसँग बताएका छन् । वास्तवमा भन्ने हो भने, आममानिसको राजनीतिक दलप्रतिको विकर्षणको ग्राफ चलिइरहेको अवस्थामा वालेनजस्ता शिक्षित युवा राजनीतिमा केही गरौं भनेर आउँदा, मतदाताले उनलाई अवसर दिएका हुन् । उनले पाएको मत युवा साहसका लागि धाप हो, स्थावासी हो । काठमाडौँ महानगरको मेयरको नतिजा आएको छैन, तर वालेनले जित्ने लगभग निश्चित नै छ । दलवाहिर्वाट यसरी चुनाव जित्नु सानोतिनो घटना होइन, यसले लेखकले भनेझैँ दलहरूलाई सुध्न भक्कम्याएको छ ।

– **महेशप्रसाद ढुंगाना, नयाँबानेश्वर, काठमाडौँ**

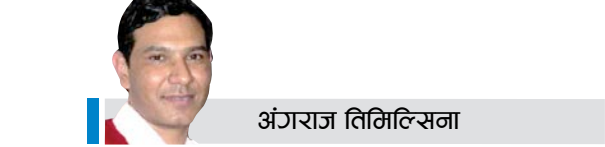
निर्वाचन आयोगलाई सुझाव

उम्मेदवारहरूको बराबर मत आएमा गोला प्रथाद्वारा विजेता घोषणा गर्ने ऐन संशोधन गर्न सरकारसामु निर्वाचन आयोगले प्रस्ताव गर्नुपर्छ । सहमतिका

आधारमा आधा-आधा कार्यकाल चलाउने नियम बनाउनुपर्छ । बराबर मतको अर्थ जनताले दुवैलाई

दृष्टिकोण

अर्थतन्त्रको संरचना बदलौं

अंगराज तिमिल्सिना

बिहारको मधुबनी चुनाव क्षेत्रबाट चारचौटि सांसद भएका हुकुमदेव नारायण यादवले भारतको लोकसभामा बजेटका प्राथमिकतावारेको सैद्धान्तिक छलफलमा दिएको भाषण भाइरल बन्यो । उनको भनाइ थियो, ‘बडा-बडा अर्थशास्त्री आए । एक थिए हार्वर्डवाला । यी हार्वर्डवालाले देशलाई हानि (हार्व) गर्न सक्छन् । हिन्दुस्तानका लागि हिन्दुस्तानी अर्थशास्त्री चाहिन्छ, अरुण जेटली (तत्कालीन) अर्थमन्त्रीजस्ता ।’

सरसर्ती हेर्दा हॉस्रोट्टाजस्तो लाग्ने भए पनि हुकुमदेवका यी भनाइमा गहिरो अर्थ लुकेको छ । भूगण्डलीकरणको यो युगमा कस्तो अर्थमन्त्री चाहिने हो ? देशभित्रको अवस्था धेरै बुझ्नेको वा बाहिर अरू देशले के गरेको छन् भन्नेसमेत बुझ्नेको ? अर्थशास्त्र पढेको ‘टेकनोक्राट’ वा नेतृत्व दिन सक्ने क्षमता भए जुन विषय पढेको भए पनि हुने ?

लगानी, व्यापार र विश्व अर्थतन्त्रमा देशको प्रभावकारी उपस्थिति बढाउन र बाह्य क्षेत्रको प्रभाव, दबाव र भूमिका बुझ्न अनि आफूजस्तै अरू देशले के गरिरहेका छन् भन्ने हेक्का राखेर देशको अर्थतन्त्रलाई अघि बढाउन अर्थशास्त्रको ज्ञानका अलावा अन्तर्राष्ट्रिय अनुभव अहिलेको सूचना र नयाँ प्रविधिको युगमा अत्यावश्यक पक्ष हो । किनकि विकास र समृद्धिलाई देशविशेषको अवस्था विगतका तुलनामा कस्तो भयो, छिमेकीहरू र अरू त्यस्तै देशहरूका तुलनामा कता छ भन्ने कुराले समेत मापन गर्छ । आर्थिक संकट गहिँरिँदै गएको श्रीलंकामा रॉनल विक्रमसिंगेलाई त्यत्तिकै प्रधानमन्त्री बनाइएको होइन । अर्थतन्त्र र आर्थिक संकट बुझ्नेको, दाता र लगानीकर्तासँग राम्रो सम्बन्ध भएको र विगतमा देशलाई मन्दीबाट माथि उठाएको जस्ता राम्रो ‘ट्र्याक रेकर्ड’ का कारण श्रीलंकालाई आर्थिक संकटबाट उनले माथि उठाउनेछन् भन्ने ठूलो अपेक्षा गरिएको छ ।

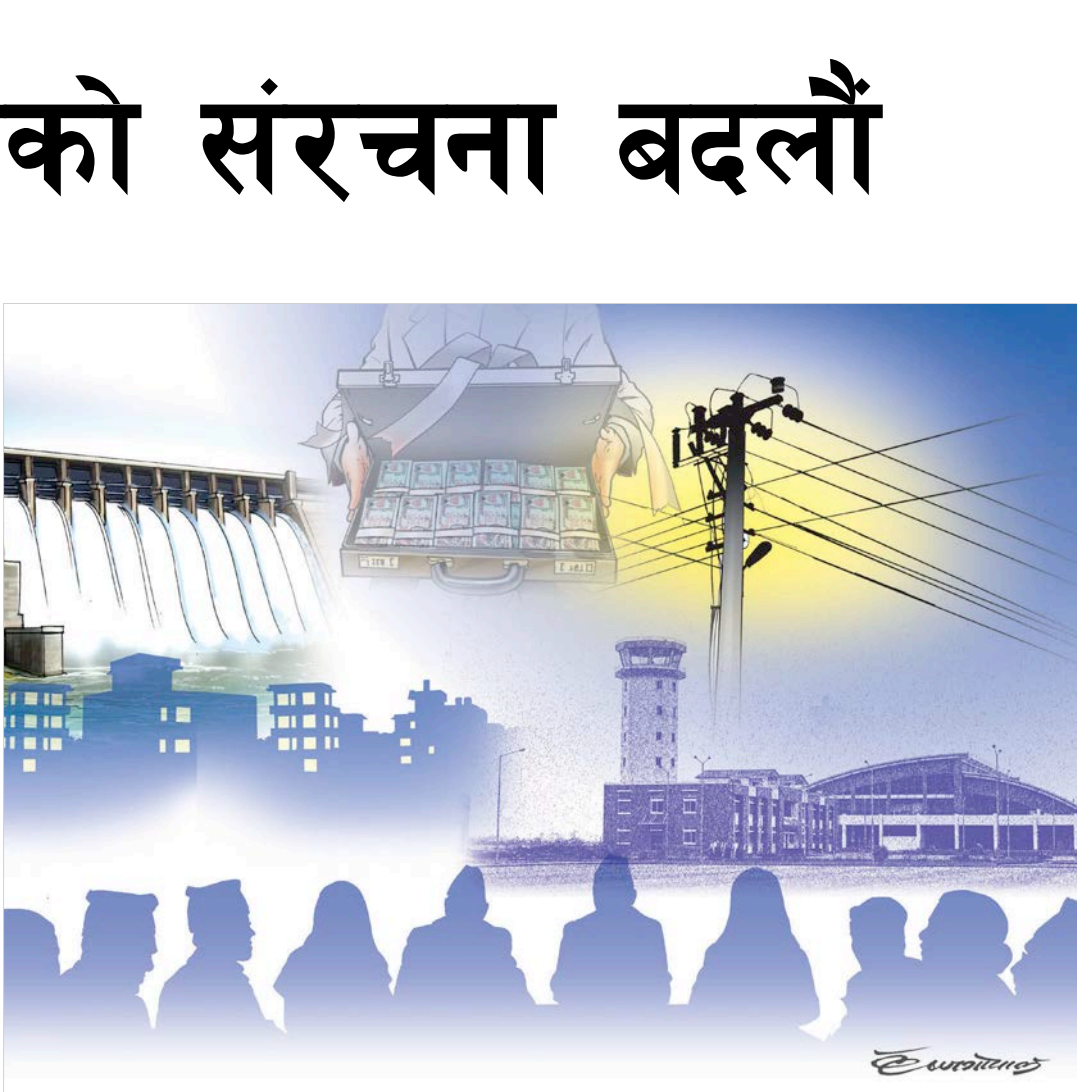
नेपालका सन्दर्भमा कुरा गर्दा, देशको समग्र अर्थतन्त्रको नेतृत्वका हिसावले वर्तमान समयसारूको दोष कति अर्थमन्त्रीले लिने भन्ने बहस एकातिर छ भने, अर्कातिर कुनकुन पक्षमा गत वर्षको बजेट र अर्थमन्त्रीको नेतृत्व चुके भन्ने समीक्षा हुनु पनि जरुरी छ । जस्तो कि, आर्थिक संकट चलिएका बेला देशको अर्थतन्त्रलाई जोगाउन आर्थिक नीतिमा प्रमुख प्रतिपक्ष लगायतको सहभागितामा राष्ट्रिय सहमति जुटाउनुको साटो राष्ट्र बैकको नेतृत्वलाई हटाउने प्रयास न्यायोचित र सामर्थिक थियो त भन्ने प्रश्न धेरै महत्त्वपूर्ण छ ।

अहिले सरकार फेरि नयाँ बजेट ल्याउने तयारीमा छ । नेपालमा बजेट निर्माणको प्रक्रिया नै यति दोषी छ कि हामी त्यही पारम्परिक प्रक्रियामा दशकोदेखि जर्कौँएका छौँ । प्रभावकारी कार्यान्वयनको संरचनाविना नै लोकोपियताका लागि बजेटमा नयाँ कार्यक्रम वा परियोजनाहरू घोषणा गर्ने पुरानै रोग हो । आयोजनाको छनोट, स्रोत व्यवस्थापन, परियोजनाको कार्यान्वयन र अनुगमनजस्ता प्रणालीगत समस्याका कारण विनियोजित बजेटसमेत खर्च हुन नसक्ने र सधैं पुँजीगत खर्च न्यून हुने परम्परागत रोगले हाम्रो बजेट निर्माण र कार्यान्वयनको प्रक्रिया त जर्कौँइएको छ नै, अर्कातिर वित्तीय अनुशासन र परिचालन, भ्रष्टाचार र वेरुजुको समस्याले हाम्रो सरकारी संरचना प्रस्त छ । अर्थतन्त्रको संरचनालाई कसरी परिवर्तन गर्ने भन्ने कुरा हरेक वर्षको बजेटमा बहस हुने गरे पनि बलिया कार्यक्रम र तिनको प्रभावकारी कार्यान्वयनको अभावले देशको औद्योगिक क्षेत्र खुम्चिँदै गएको, अर्थतन्त्र आयात र विप्रेषणमुखी बन्दै गएको अनि खाद्यान्नजस्ता आधारभूत कुरामा समेत देश पराधीन बन्दै गएको देखिन्छ । यी समस्या हरेक वर्ष कम हुँदै जानेभन्दा बढ्दै गएका छन् ।

गत वर्षको बजेटले किन लक्ष्य प्राप्त गर्न सकेन, कमजोरीहरू कहाँ देखिए र तिनलाई निराकरण गर्न के कदम चाल्नुपर्छ भन्ने गहन विश्लेषणविना नै सधैं नयाँ बजेट बनाउन मात्र हतारो गर्ने पारम्परिक रूपले देशको अर्थतन्त्रलाई धेरै पराधीन हुनबाट जोगाउन केही निर्मम निर्णय लिनुपर्नेमा हरेक पटक बजेट ल्याइँदा कुनै न कुनै रूपले सस्ता नारासाथ छरिएका कार्यक्रम र परियोजनाहरू राखेर लोकोप्रिय बन्ने चलन देखिन्छ । पुँजीगत खर्च बढाउनुपर्ने भन्नेबारे बहस हरेक वर्ष हुने गर्छ, तर यथार्थमा साधारण खर्चको दायरा बढ्दै एवं पुँजीगत खर्चको दर र दायरा खुम्चिँदै गएको छ ।

विश्वमै द्रुततर आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न सफल देशहरूका बजेट हेर्दा, तिनले हरेक वर्ष बजेटमा पुँजीगत खर्चको दायरा र खर्च दुइटै बढाउँदै लगेका छन् किनकि यसले पूर्वाधार निर्माणमा उल्लेख्य योगदान पुर्‍याउने गर्छ । छिमेकी भारतकै बजेटहरू हेर्दा, पुँजीगत खर्चको दायरा लगातार बढाइएको छ । भारतको यो वर्षको बजेटमा पुँजीगत खर्चको हिस्सा गत वर्षको भन्दा करिब ३६ प्रतिशतले बढाइएको छ भने सियौं बजेटलाई पूर्वाधार निर्माणमा केन्द्रित गरिएको छ ।

श्रीलंका दक्षिण एसियाली मुलुक भएर नेपालमा त्यहाँको संकटबारे ठूलो चर्चा भएको हो तर गत दुई वर्षमा अर्जन्टिना, वेलिज, इक्वाडोर, सुरिनाम, लेबनान र जाम्बिया आवश्यक वैदेशिक मुद्रा नभएर आफूलाई टाट (डिफल्ट) घोषणा गर्ने देशमा पर्छन् । ‘क्रेडिट रेटिङ’ गर्ने स्कोप गुप्का अनुसार बढ्दो बजारमूल्यलाई हेर्ने हो भने हाम्रो अर्थतन्त्रको सबलता (रेजिलिएन्स) श्रीलंकाभन्दा धेरै फरक छैन । जस्तो कि, सबल अर्थतन्त्रको १० अंकमा श्रीलंकाको अंक ३.३ छ भने नेपालको ५.३ छ । भन्नुको अर्थ, अर्थतन्त्रको बाह्य प्रभावका हिसावले दीर्घकालीन रूपले नेपाल र श्रीलंकाका समस्या मिल्दाजुल्दा छन्, जस्तो कि— खाद्यान्न र इन्धनमा परनिभरता, विकास र पुँजीगत खर्चका लागि वैदेशिक ऋण र सहायता लिनुपर्ने बाध्यता, न्यून मूल्य भएका चिया आदि वस्तुको निर्यात, वैदेशिक रोजगारीमा भर परेको अर्थतन्त्र आदि । अहिले नै निर्मम निर्णय गरेर

संकटका बेला ल्याइने बजेटमा लोकप्रिय होइन कि निर्मम बन्न जरुरी छ । साधारण खर्च धेरै हदसम्म घटाउन सके यसले आर्थिक स्थायित्व पुनःस्थापित गर्न सहयोग गर्नेछ ।

अर्थतन्त्रका धेरै कुरामा संरचनात्मक परिवर्तन गर्न नसकिए र नेपालको शोधनान्तर घाटा आगामी महिना बढ्ने क्रम जारी नै रहे कालान्तरमा नेपालको अर्थतन्त्र श्रीलंकाकै बाटामा जाने सम्भावना जिउँदै छ ।

समग्रमा नेपालको अर्थतन्त्रका समस्या चार प्रकारका छन् । पहिलो, परम्परागत नीतिगत समस्या जस्तो कि— माथि उल्लेख गरिएकाै बजेटका प्राथमिकता, कार्यान्वयन आदिका समस्या । दोस्रो, अर्थनीतिको नेतृत्वमा अरू देशले के गरिरहेका छन् भन्ने दीक्षा र दृष्टि (एक्सपोजर) को कमी । तेस्रो, गत तीन वर्षमा कोरोना महामारीले ल्याएको नयाँ खालको चुनौती जसलाई अहिले ‘कोरोनोमिक्स’ शब्दले पनि सम्बोधन गरिन्छ । चौथो, युक्रेनमा रूसको आक्रमण र चीनले कोभिड-१९ विरुद्ध लिएको शून्य सहनशीलताको नीतिका कारण विश्वको अर्थ-राजनीतिमा परेको प्रभाव ।

कोरोना भाइरसको संकटले विश्वभरि धनी र गरिवबीचको असमानतालाई मात्र बढाएन, सन् २०२१ मा मात्रै १५ करोडभन्दा बढी विश्वको जनसंख्यालाई गरिबीको रेखामुनि धकेल्यो । जलवायु परिवर्तनले पर्यावरण, वैदी प्रकोप, खाद्यान्न, स्वास्थ्य आदिमा ल्याएको संकट यथावत् थियो नै, रूस र युक्रेनको युद्ध एवं चीनको कोरोना-नीतिले विश्वभरि इन्धनको मूल्य लगायत समग्रमा मुद्रास्फीति बढाएको, आपूर्तिको शृंखला खलबालेका कारण खाद्य संकट बढ्दै गएको र आयातमुखी देशहरूमा शोधनान्तर घाटा आगामी दिनमा अझै खराब हुने देखिन्छ, यद्यपि पर्यटन क्षेत्रमा विश्वभरि केही सुधार हुने लक्षणहरू देखिएका छन् । स्मरणीय रहोस्, हालै भारतले आफ्नो देशको मागलाई ध्यानमा राखेर गहुँको निर्यातमा बन्देज लगाएको छ ।

अल्पविकसित देशबाट विकासशीलको श्रेणीमा नेपालको स्तरान्तरिता लागि अब करिब साढे चार वर्ष बाँकी छ । यही अवधिभित्र नेपालले विकासशील देशमा स्तरान्तरित हुँदा गुमाउने सुविधालाई अरू क्षेत्रबाट कसरी परिपूर्ति गर्ने भन्ने संक्रमणकालीन योजना प्रभावकारी रूपले लागू गर्नुपर्ने चुनौती छ । संयुक्त राष्ट्रसंघको एउटा रिपोर्ट अनुसार, अल्पविकसित देशबाट स्तरान्तरित हुँदा नेपालले कोटा, शुल्क र करमा पाएको सुविधा गुमाउनुपर्नाले गार्मेन्ट, काप्ट, पोसाक र अन्य वस्तुको निर्यातमा असर परी नेपालको निर्यात ४.३ प्रतिशतले घट्न सक्छ, जसले व्यापार र शोधनान्तर घाटालाई थप जटिल बनाउनेछ । यसै पनि नेपालले व्यापार घाटा अघिल्लो वर्षभन्दा ३५ प्रतिशतले बढेर १ अमेरिकी डलरको निर्यात बराबर करिब १३ डलरको आयात गर्ने गर्छ । युरोपेली समुदाय, चीन, बेलायत, टर्की र क्यानडामा हुने निर्यात सबैभन्दा बढी प्रभावित हुने भएकाले समयमै बजारको विविधीकरण गरेर नेपालको उत्पादनलाई बढावा दिनेबारे सोच्न जरुरी छ । यसका अलावा नेपालका नयाँ उत्पादनहरूको पहिचान र मापदण्ड (पेटेट राइट) सुरक्षित गर्न जरुरी छ ।

आगामी बजेटका प्राथमिकताहरूबारे चर्चा गर्दा एकातिर अर्थतन्त्रमा देखिएको बाह्य क्षेत्रको दबावको संकट व्यवस्थापन गर्नुपर्ने अर्थात् शोधनान्तर घाटालाई अफ तल खस्किन नदिने नीति जारी नै राख्नुपर्ने बाध्यता छ भने, अर्कातिर अर्थतन्त्रलाई दीर्घकालीन रूपले परनिभरताबाट उकास्न अहिले नै प्रभावकारी कदम चाल्न जरुरी छ । तत्काल अर्थतन्त्रमा बाह्य क्षेत्रको दबाव कम गर्न नसकिए, अर्थतन्त्रको सर्माटगत स्थायित्व र भविष्यप्रति लगानीकर्ता, व्यापार र उद्योग क्षेत्रको विश्वास खस्किने र यसले नेपालबाट पैसा बाहिर जाने वा बाहिरबाट आउने पैसा घट्दै जाने हुन सक्छ ।

अर्थतन्त्रलाई दीर्घकालीन रूपले सबल बनाउन कुल गार्हस्थ्य

सोमबार, ९ जेठ, २०७९ (Monday, May 23, 2022) | **कान्तिपुर**

उत्पादनमा उद्योग क्षेत्रको योगदान बढाउनुपर्छ र खाद्य सुरक्षाका हिसावले कृषि क्षेत्रको उत्पादनलाई बढावा दिनुपर्छ । ‘नेपालमै उत्पादन गरौं, नेपालकै वस्तु उपभोग गरौं’ भन्ने नाराका साथ आत्मनिर्भर बन्ने अत्यावश्यक क्षेत्रको पहिचान गरी त्यही अनुसारको दीर्घकालीन नीति तथा कार्यक्रम ल्याउनुपर्छ । बंगलादेशको जस्तै देशेभरिका औद्योगिक क्षेत्रहरूलाई तत्काल व्यवस्थित गरेर कार्यान्वयनमा ल्याउने, निर्यातमुखी उत्पादनलाई सहूलियत दिने, भारत र चीनलाई उनीहरूको देशमा निर्यात गर्ने खालका उद्योगमा लगानी गर्नका लागि छुट दिने, हरेक पालिकासंगको सहकार्यमा स्थानीय उत्पादनहरूको वजारसम्म पहुँच बढाउने प्रभावकारी कार्यक्रम ल्याउन जरुरी छ ।

संकटका बेला ल्याइने बजेटमा लोकीप्रिय होइन कि निर्मम बन्न जरुरी छ । साधारण खर्च धेरै हदसम्म घटाउन सके यसले आर्थिक स्थायित्व पुनःस्थापित गर्न सहयोग गर्नेछ । अर्कातिर, पूर्वाधार विकासमा लगानी र पुँजीगत खर्चमा वृद्धिलाई ठूलो प्राथमिकतामा राख्नुपर्छ । राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरू जति छिटो बने, यिनले देशको समग्र विकासमा त्यति नै बढी टेवा पुर्‍याउनेछन् ।

गत चार-पाँच वर्षका बजेटमा ७ प्रतिशतदेखि दोहोरो अंकको आर्थिक वृद्धिरको रटान लगाइयो । उच्च आर्थिक वृद्धिरको लक्ष्य राख्ने तर त्यसका लागि अर्थतन्त्रको संरचनात्मक परिवर्तन नगर्ने हो भने अपेक्षित प्रतिफल पाउन सकिँदैन नै, अर्कातिर ४-५ प्रतिशतमा हुने आर्थिक वृद्धिरले अक्मर गरिब र धनीबीचमा खाडल बढाउने गर्दछ । तसर्थ आर्थिक वृद्धिर मात्र होइन कि, अर्थतन्त्रको संरचनात्मक परिवर्तनलाई मुख्य लक्ष्य बनाउन जरुरी छ । उसै पनि नेपालमा राज्यस् वृद्धिको महत्त्वाकांक्षी लक्ष्य र विप्रेषणलाई बढाएर शोधनान्तर घाटा कम गर्ने लक्ष्य दुईतिर धार भएको खुकुरीजस्तै हुन् । राज्यस् वृद्धिलाई मात्रै अर्थमन्त्रीले सफलता ठान्ने हो भने यसले आयात, व्यापार र शोधनान्तर घाटा बढाउने गर्छ । विप्रेषणमा आधारित अर्थतन्त्र सधैं बाह्य क्षेत्रको दबावमा रहने गर्छ भने वैदेशिक रोजगारीका कारण देशलाई चाहिने जनशक्ति पलायन हुने गर्छ । स्वभावैले विप्रेषणले उफभोगको प्रवृत्तिमा बृद्धि ल्याउने र यसले आयात बढाउने गर्छ । औपचारिक माध्यमबाट विप्रेषण भित्र्याउन प्रोत्साहन गर्ने नीतिका अलावा दीर्घकालीन रूपमा विप्रेषणको उत्पादनमूलक क्षेत्रमा उपयोग गरी उत्पादन र रोजगारी बढाउने नीति तथा कार्यक्रमहरू अत्यावश्यक छन् ।

बर्सौन बाहिर पढ्न जाने विद्यार्थीको संख्या बढेकाले नेपालको शोधनान्तर घाटा पनि बढ्दै गएको र शिक्षा क्षेत्रको गुणस्तर बढाएर केही विद्यार्थी नेपालमै रोकनुपर्ने कुरा उठेका छन् । विकासका लागि गुणस्तरीय र सहज पहुँच भएको शिक्षा र स्वास्थ्य सेवा अत्यावश्यक छन् तर बाहिर पढ्न जानेको संख्या बढ्नुमा नेपालभित्र बर्सौन श्रमबजारमा आउने युवाका लागि प्रशस्त रोजगारीको अवस्था नहुनु पनि हो । देशाभिन्न रोजगारीका अवसर बढ्दै गए अहिले भारत र चीनमा देखिएको प्रतिभा पलायन उल्टिने (रिभर्स ब्रेन ड्रेन) अवस्था नेपालमा पनि स्वतः आउँछ ।

जलवायु परिवर्तनलाई सम्बोधन गर्न कार्वन उत्सर्जन घटाउनुपर्ने दबावमा रहेको भारतमा अहिले गर्मी र पेट्रोलियम पदार्थको विश्वव्यापी रूपले भाउ बढ्दा विजुलीको माग कैयौँ गुणाले बढेको छ । दिल्लीमा मात्रै ७ हजार मेगावाटको माग छ । भारतमा विजुलीको निर्यात बढाएर व्यापार घाटा कम गर्ने उद्देश्यका साथ विद्युत् उत्पादनलाई प्राथमिकतामा राख्ने नीति तथा कार्यक्रममा जोड दिन जरुरी छ । दुइट्टा श्रन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल सञ्चालनमा आएसँगै नेपालले अब आफ्ना सबै दूतावास र महावाणिज्य दूतमाफत नेपालको पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गर्ने, भिसा प्रक्रियालाई सहज बनाउने र पर्यटन क्षेत्रका लागि केही सहूलियतका कार्यक्रम ल्याउन सके पर्यटकको संख्या बढाउन सकिन्छ ।

हरेक चुनौतीले नयाँ मौका पनि चोकेर ल्याउँछ । शोधनान्तर घाटा बढ्दै गएका कारण कतै नेपाल श्रीलंका त बन्ने होइन भन्ने बहसले नेपालको अर्थतन्त्रको पुनःसंरचना गर्ने मौका दिएको छ । आगामी आर्थिक वर्षको बजेटले यही अवसरको सदुपयोग गरोस् ।

नोट : यी विचारसँग लेखकसबन्ध संस्थाको कुनै सम्बन्ध छैन ।

सम्पादकलाई चिठी

बलात्कर सम्बन्धी कानुनी अडचन हटाऊ

गरेका उदाहरणहरू पनि प्रशस्तै छन् । सडकमा आवाज उठेपछि सरकारले खोजिविन-अनुसन्धान गराजस्ता गरेर पनि पीडकलाई कडा कारवाही हुँदैन । त्यसकारण कानुनलाई बलियो बनाउन सबैतिरबाट दबावको खाँचो छ । कानुन बलियो नभएका कारण अपराधीको मनोबल

देशव्यापी बन्दा पनि आजसम्म अपराधी

खुल्मखुला हिँडिरहेका छन् । समाचार नबनेका घटनाहरू पनि काँति छन् कति । त्यसैले बलात्कारीलाई सजाय दिलाउन कानुनलाई बलियो बनाउनु जरुरी छ ।

– **पुष्पोत्तम धिमिरे, जोरपाटी, काठमाडौँ**

बराबर जनमत दिएको ठहर्छ । कसले पहिले कसले

गर्न सकिन्छ । यसपालि धेरै बडामा दलित महिला

सदस्यको उम्मेदवारी खाली देखियो । उपलब्ध

भएसम्म दलित र हुँदै नभए अत्यसंख्यक, आदिवासी, बडागत रूपमा पछि परेका र अन्य सीमान्तकृत समुदायका महिलालाई स्थान दिने गरी ऐन संशोधन हुनुपर्छ । दलित समुदायको बसोबास नै नरहेका बडाहरू पनि प्रशस्तै छन् नेपालमा । त्यस्तै भोट सदर वा बढरको निर्णय गर्ने अधिकार मुख्य निर्वाचन अधिकृतवाहेक निर्वाचन अधिकृतहरूलाई पनि विकेन्द्रीकृत गरियोस् । यसो गर्दा बडागत रूपमै पनि मतगणना गर्न सम्भव हुन्छ । यसको सकारात्मक पक्ष भनेको मतगणना गर्न हतौँ लाग्दैन र छिटो नतिजा आउँछ । यो स्थानीय तह निर्वाचनमा गठबन्धनका कारण प्रमुख र उपप्रमुख पदमा महिला प्रतिनिधित्व यथोचित हुन सकेन । त्यसैले गठबन्धन हुँदासमेत प्रमुख वा उपप्रमुखमध्ये एउटा पदमा अनिवार्य रूपमा महिलाको उम्मेदवारी हुनुपर्ने नियम कायम गर्नुपर्छ ।

– **पुष्पोत्तम रिजाल, विठुर-८, जुवाकोट**

संसद् सुचारु स्वागतयोग्य

अन्ततः ९ महिनाको निरन्तर संसद् अवरुद्धपछि, बल्ल सुचारु हुन पुगेको छ । यो स्वागतयोग्य कदम हो । संसद् सुचारु हुनु जनआवाज उच्च तहमा सुनुवाइ हुनु हो । संसद् सुचारु गर्न दिएर एमालेले जिम्मेवार राजनीतिपर्फको यात्रा थालेको छ । अन्य राजनीतिक दलहरूमात्र होइन तरा आम जनता पनि संसद् अवरुद्धको पक्षमा थिएनन् । लामो अवरुद्धले आम जनतामा राजनीतिप्रति नै एक किसिमको वितृष्णा जन्मन पुगेको थियो । संसद् नचाहिनेहरूलाई चुनाव नै किन

चाहियो भन्ने प्रश्न पनि घनीभूत भएको थियो । जसको चित्तबुझ्दो जवाफ एमालेले दिन सकिरहेको थिएन । एमालेले एउटै विषयलाई अदाततमा पनि उठाइरहेको र संसदमा पनि दोहोर्‍याइरहेको थियो । जसलाई आम जनताले मन पराइरहेका थिएनन् । सायद त्यसैको केही प्रतिक्रिया अरर यसपालिको स्थानीय चुनावमा पर्न गयो । पहिलो पार्टीबाट दोस्रोमा फर्न पुग्यो । आम जनताको मनोभाव बुझ्न नसक्नु एमालेको कमजोरी रह्यो । चुनावको नतिजा आएपछि बल्ल एमाले अध्यक्ष केपी शर्मा ओलीको घेटौँमा घाम लाग्न पुग्यो र संसद् खोल्ने निणय्र्यमा पुगे । चुनावको अघिसम्म परमादेशबाट बनेको शेरबहादुर देउवा सरकारलाई जनसमर्थन छैन भनेर अध्यक्ष ओलीले भनिरहेका थिए । तर नतिजा ठीक उल्टो निस्क्यो । आम जनताले परमादेशको सरकारलाई समर्थन गर्दै लालमोहर लगाइदिएपछि ओली कसकन पुगे र अहिले आएर संसद् खोल्ने निणय्र्यमा पुगे । एमालेलाई जनताले पहिलोबाट दोस्रोमा नफारेको भए अहिले पनि संसद् सुचारु हुन सक्नेन थियो । ठूलो पार्टीको धडपडी नहटैसम्म ओली टसको मस हुँदैन थिए । संसद् अवरुद्ध गरिरहने तर भत्ता भने खाइरहनेजस्ता अराजनीतिक गतिविधिप्रति जनता रुष्ट थिए ।

– **गोपाल देवकोटा, गौरीनगर, कामनपा-७**

लेखका लागि : article@kmg.com.np
प्रतिक्रियाका लागि : letter@kmg.com.np
<i>(लेख-रचना पठाउँदा सम्पर्क नम्बर अनिवार्य उल्लेख गर्नुहोला)</i>

हदम्यादको हदभन्दा पर

व्यक्तिको निजत्वमै प्रहार गर्ने बलात्कारजस्तो जघन्य अपराधमा हदम्यादको प्रावधान राख्नै भएन ।

छिटोछरितो अदालती प्रक्रियामार्फत न्याय सम्पादन हुनुपन्थो । हेर्दा सरल लाग्ने यी मागहरू पुरूषवादी

संरचनाले मलजल गरेको ऐतिहासिक लैंगिक विभेद र ऐतिहासिक दण्डहीनताको भासमा थिचिएका छन् ।

आस्कर जौतम

शताब्दिऔँदेखि बलात्कारविरुद्धको आवाजले विशेष किसिमको न्याय खोजिरहेको छ । न्याय पद्धतिले विशेष प्रमाण माग्दै, बलात्कार र यौन हिंसा फोरेर बोचिरहेका व्यक्तिकहरूलाई अन्यायमै धकेलिरहेको छ । त्यो पनि शताब्दिऔँदेखि, अनवरत । अन्यायपूर्ण थिति न सजिलै सच्चिन्छ न सच्याउने अवसर सधैं आउँछ । अफ्न यस्तो थिति भत्काउँदै नयाँ न्यायिक थिति बसाल्ने कार्य अपेक्षाकृत गाह्रो छ । न्यायपूर्ण समाज निर्माण गर्न सार्थक परिवर्तन असम्भवजस्तो देखिए रूपान्तरण अपरिहार्य छ । अहिले सडकमा पोखिएको आक्रोशले रूपान्तरणका सम्भावनालाई नयाँ अवसर प्रदान गर्न सक्छ । केवल आक्रोशलाई सशक्त आन्दोलनमा बदल्ने सोच, प्रतिबद्धता र न्यायका आग्रामहरूबारे घच्न्रीको विमर्शको खाँचो छ ।

आठ वर्षअघि केही व्यक्तिले मात्र चिनेकी एक बलात्कारपीडित युवतीलाई आज एकाएक धेरैले चिन्छन् । यस्तो अवस्था उनका लागि अनपेक्षित हो । उनी मोडल भएर चिनिन चाहन्थिन् । निर्यातिले उनलाई बलात्कार र यौन हिंसाविरुद्ध न्याय खोजिरहेको व्यक्तिका रूपमा चिनायो । उनलाई आफूले भोगिरहेको नक्काट निस्कने क्षण जुराउन आठ वर्ष लाग्यो । अहिले उनको जीवनमा आएको क्षणले उनलाई धेरैले चिन्नुपर्ने भयो । उनको चिनारी अन्यायमा परेकी युवतीकै रूपमा सही, तर मूलतः न्यायको संघर्षलाई नयाँ मोड दिने प्रस्थानविन्दु हो । अपेक्षित साथ-सहयोग जुट्दो र न्याय हासिल गर्ने धैर्य उनमा बलशाली रहिरहे अवश्य उनको जीवनमा अर्थपूर्ण अध्याय थपिनेछ ।

गत बुधवार अधिकांशको ध्यान स्थानीय चुनावको नतिजातर्फ थिचिएका बेला एकाएक ती युवतीको विक्षिप्त अवस्थाले धेरैको ध्यान तान्यो । उनले टिकटक र इन्स्टाग्राममार्फत आफूले भोगेको बलात्कार र यौनजन्य हिंसाका हृदयविदारक परिघटना खुलासा गरिन् । बलात्कार, ब्याकमेल र यौन हिंसाका भोगाइ दुनियाँसामु राखेसँगै युवामा आक्रोश जाग्यो । तत्कालै जनआक्रोशले सडक तात्थ्यो । बलात्कार र यौन हिंसाविरुद्धको आन्दोलन जुरमुराउन थाल्यो । सदनबाट समेत उनीमाथि भएको अन्याय छानविन गर्ने निर्देशन आयो । सरकार र राज्यका संयन्त्रहरू अब एक वा अर्को बहानामा उम्किहाल्ने स्थिति छैन ।

अन्याय भोगेको प्रत्येक व्यक्तिको माग प्रस्ट भएजस्तै उनको माग सीधा छ । उनलाई न्याय चाहियो । उनले तत्कालै न्याय पाउनुपर्ने समर्थनमा उठेको जनलहरको माग उक्तिकै प्रस्ट छ । बलात्कार भोगेको व्यक्तिले न्याय पाउनुपन्थ्यो । बलात्कार र यौनजन्य हिंसामा उजुरी गर्ने हदम्याद खारेज हुनुपन्थ्यो । व्यक्तिको निजत्वमै प्रहार गर्ने बलात्कारजस्तो जघन्य अपराधमा हदम्यादको प्रावधान राख्नै भएन । छिटोछरितो अदालती प्रक्रियामार्फत न्याय सम्पादन हुनुपन्थो ।

हेर्दा सरल लाग्ने यी मागहरू पुरूषवादी संरचनाले मलजल गरेको ऐतिहासिक लैंगिक विभेद र ऐतिहासिक दण्डहीनताको भासमा थिचिएका छन् । सजिलै पूरा हुँदैनन् । त्यसैले हदम्यादको हदभन्दा पर धेरै पक्षबारे सडकको आक्रोश चनाखो हुनुपर्छ । अन्यथा सडक सेलाउँदै जान्छ र अन्यायको विद्यमान थिति बलियोसँग फाँगिन थाल्छ ।

हदम्यादको खारेजी न्यूनतम सर्त हो । हदम्याद खारेज हुँदमा बलात्कार र अन्य यौनजन्य हिंसाले गर्दा कोही पीडित नहुने न्यायिक थिति बनिहाल्दैन । त्यसका लागि कानुनी प्रावधानमा मात्र होइन न्यायिक क्षेत्रमै व्यापक सुधार अपरिहार्य छ । कानुनमा अपेक्षित सुधार भइहाले पनि कानुन कार्यान्वयन नहुने र अन्याय भोगेकाले न्याय अनुभूति गर्न नपाउने सांस्कृतिक र संस्थागत व्यवधानहरू प्रशस्तै छन् ।

सबैभन्दा पहिला प्रहरीले काम गर्ने तौरतत्तिकामै सार्थक फेरबदल चाहिएको छ । हिको निर्मला पन्तको बलात्कार र हत्या हुँदा हदम्यादको कारण छानविन नभएको होइन । शक्ति र सत्तामा जसको पहुँच थियो तिनले उपलब्ध प्रमाणहरू नष्ट गर्न प्रहरीलाई नै तत्काल परिचालन गरे । छानविनको प्रक्रिया कमजोर र पिटिलो बनाए । प्रहरीले पनि त्यसै गर्‍यो । पीडितविरुद्धमा काम गर्दै पीडकलाई उन्मुक्ति दिन प्रमाण मेटाए । प्रहरीको कुकर्म छुलँग हुँदासमेत सम्पूर्ण प्रहरी संयन्त्र सत्ताधारीको वचाउमा साईँज रह्यो । अन्यायमा परेकाले न्याय पाउने प्रक्रियाविरुद्ध प्रहरी-प्रशासन उपयोगी बन्यो । निर्मलाका परिवारलाई न्याय दिलाउने संघर्षले सडक लामै समय तात्थ्यो तर प्रहरी संयन्त्रमा सुधार च्याउनेतर्फ आन्दोलन खासै लक्षित हुन सकेन । निर्मलाको परिवारले त न्याय पाएन-पाएन, त्यसपछि भएका कैयौं बलात्कारका घटनामा समेत प्रहरी उस्तै गैरजिम्मेवार देखियो ।

बलात्कारविरुद्धको संघर्षमा हिजोका अनुभवबाट पाठ सिक्दै प्रहरीले गर्ने छानविनमाथि निरन्तर निगरानी गर्नु आवश्यक छ । सर्वविदितै छ, प्रहरी हाम्रो होइन सत्ताधारीको साथी हो । हो, अहिलेको घटनामा प्रहरीले काम गर्ने स्थितिमा तात्त्विक फरक छ । विगत आठ वर्षमा कतिपय प्रमाण एक वा अर्को किसिमले लोप भएका छन् । प्रहरीले अभियुक्तको वचाउमा वा सत्ताधारीको इसारामा बाँकी प्रमाण नष्ट गरिनहाला । बलात्कार गरिएपछि निर्मलाको हत्या गरियो, त्यसैले केही भन्ने मौका उनलाई जुरेन । प्रहरीले प्रमाण मेटाउँदै अपराधीलाई उन्मुक्ति दिएकाले अपराधीको पहिचान नै हुन सकेन । अहिले आरोपी मनोज पाण्डेको नाम फिटानी भएको छ । छानविनका लागि उनलाई गिरफ्तार गरिएको छ । सोधखोजका लागि समातिनु आरोपीले सवाय पाउनु होइन, छानविन सजिलो होस् र त्यो अवधिमा मूल अभियुक्त फरार नहोस् भन्ने हो । तर न्याय खोजिरहेकाहरूको चासो केही समयका लागि अभियुक्त समातियोस् भन्ने मात्र होइन, शक्तिस्वार्थबाट छानविन प्रभावित नहोस् र अन्यायको थिति रोकियोस् भन्ने हो ।

प्रहरीले बलियो छानविन गर्न नसके संसदमा उठेको आवाज पर्याप्त हुँदैन । त्यस्तो अवस्थामा हदम्यादको खारेजीका मात्र पुरन्देन । लैंगिक संवेदनशीलता र समानताका पक्षमा सरकारले देखाउने सहानुभूति अपुग हुन्छ । सरकार र सदनका कोलीहरू पनि फगत आश्वासन देखिन्छन् । तर प्रहरीको विद्यमान संयन्त्रले बलात्कार र यौनजन्य हिंसाका घटनामा स्वतन्त्र छानविन गर्छ भनेर

विश्वस्त हुने आधारहरू खासै छैनन् ।

बलात्कारविरुद्धको संघर्षमा न्याय सुनिश्चित गर्न प्रहरीमा आमूल सुधार अपरिहार्य छ । सर्वविदित छ, प्रहरी-प्रशासन राजनीतिक भर्तीकेन्द्र बनिसकेको छ । भ्रष्टाचारमा व्याप्त शासन चलाउन प्रहरी संयन्त्र परिचालित हुने गर्छ । प्रहरी निकायभित्र असंवेदनशील लैंगिक अभ्यास गह्रिो छ । नावालिग र लैंगिक विभेदविरुद्ध सार्थक काम गर्ने तौरतरिकामा फेरबदल ल्याउन महिला प्रहरीको संख्या बढाउने कार्य प्राथमिकतामा छैन । बलात्कार र यौनजन्य हिंसा छानविन गर्न विशिष्ट जनशक्ति तयार गर्ने प्रतिबद्धता प्रहरी नेतृत्वमा देखिँदैन । सदनको निर्देशनलगतै, ती युवतीले खुलासा गरेको घटनामा प्रहरीले छानविन अधि बढाएको छ । आरोपीलाई समेत कठघरामा ल्याएको छ । सडक तातिरहेकाले प्रहरीले राम्रै छानविन गर्ने आस गर्न सकिन्छ, तर हुक्क पर्न सकिन्न । यसै पनि प्रहरी सुधारको नाममा प्रहरी-प्रशासनमा जनताको कर र विदेशी सहायताको रकम जुन मात्रामा खर्च भएको छ, त्यसको एकएक हिसाव मान्न हिलो भइसकेको छ । त्यसैले सडकमा आक्रोशसँगै सजगताको उत्तिकै महत्त्व रहन्छ ।

जवसम्म प्रहरी राजनीतिक भर्तीकेन्द्र, भ्रष्टाचार, असंवेदनशील लैंगिक विभेदको प्रतीक बनिरहन्छ,

छैनन् । न्याय पाउने प्रक्रियामा अन्याय भएको प्रमाणित गर्न बोझ अन्याय भोगेका व्यक्तिकहरूमै नै थोपरिएको छ । त्यसैले समग्र न्यायिक प्रक्रियामा व्यापक सुधार ल्याउने किसिमले हस्तक्षेप गरिनुपर्छ । अन्यथा बलात्कार र यौन हिंसा भोगेका व्यक्तिले बोल्ने हिम्मत जुटाइसकेपछि उनीहरू बीचमै हतोत्साहित हुने र त्यस्तो मुद्दा बीचमै तहिनै सिलसिला चलिरहन्छ । यो चक्र भत्काउनुपर्छ ।

अहिले नयाँ पुस्ताका नारीवादीहरूले 'दिज्जु नारीवाद' सत्ताधारीजस्तै भयो भनिरहँदा एउटा कुरा बिर्सन मिल्दैन । हिजोका प्रयासहरूले केही क्षेत्रमा विशिष्ट कानुनी सुधार ल्याए भनिन्छ । तत्कालीन समयमा ती सुधारहरू ठूलै उपलब्धि मानिए । ती कानुनी सुधारका पक्षमा प्रशंसाका पुष्पगुच्छा बर्सिए । तर कतिपय कानुनी उपलब्धिविरुद्ध सत्ताधारीहरू अझै किसिमले संगठित भइरहँदा धेरै नारीवादी आफैँ सत्ताधारी भए । अधिकांश अवस्थामा प्रत्येक कानुनी उपलब्धि व्यवहारमा साकार हुन सकेका छैनन् । पुरूषप्रधान सांस्कृतिक चिन्तनबाट आउने अनेकौँ व्यवधान बाधक बनेका छन् । यी व्यवधानहरू सबैभन्दा बढी गृह प्रशासन, कानुन प्रशासन र निजामतीका संयन्त्रबाट आउने गर्छन् । अहिलेका नारीवादीहरूले कानुनका निर्माता र कार्यान्वयनकर्तालाई गुहारिरहँदा सबैभन्दा सजग यस कुरामा हुन जरुरी छ—

बलात्कारविरुद्धको आन्दोलन प्रहरीमा आमूल सुधारतर्फ समेत लक्षित हुनुपर्छ । अन्यथा प्रहरीको सहयोगमा शक्तिशालीले उन्मुक्ति पाउने, उनीहरूका पक्षमा प्रमाण नष्ट हुने वा छानबिन प्रतिवेदन कमजोर हुने सिलसिला चलिरहनेछ ।

तबसम्म प्रहरीले बलात्कार र यौनजन्य हिंसामा उच्च कोटिको छानविन नगर्न सक्छ । त्यसैले बलात्कारविरुद्धको आन्दोलन प्रहरीमा आमूल सुधारतर्फ समेत लक्षित हुनुपर्छ । अन्यथा प्रहरीको सहयोगमा शक्तिशालीले उन्मुक्ति पाउने, उनीहरूका पक्षमा प्रमाण नष्ट हुने वा छानविन प्रतिवेदन कमजोर हुने सिलसिला चलिरहनेछ । छानविन कमजोर हुनासाथ अदालत पुग्नुभन्दा पहिला नै न्याय नपाउने स्थितिलाई प्रहरीले सुनिश्चित गर्छ । मुद्दा बीचमै तहिनै सम्भावना बलियो बन्छ ।

यसै पनि बलात्कारजस्तो अपराधले व्यक्तिको निजत्व र मनोबृत्तिका परिधिहरू भत्काएको हुन्छ । मानव अधिकारको भाषामा, बलात्कारले व्यक्तिको अस्मिता र शारीरिक निष्ठाेमाथि आक्रमण गर्छ । नारीवादी अभिव्यक्तिका, यौनिक स्वतन्त्रतामाथि प्रहार गर्छ । पुस्तौँपुस्तादेखि बलात्कारले भावनात्मक, मनोवैज्ञानिक र सामाजिक प्रभावमार्फत मानिसको समग्र जीवनलाई अन्धकारतर्फ धकेल्छ । बलात्कार फलेको व्यक्तिको लैंगिक सम्बन्ध र सांस्कृतिक सन्दर्भमै भयानक फेरबदल आउँछ । बलात्कार एक क्षणिक अपराधिक घटना मात्र होइन । बलात्कार वा यौन हिंसा फेलेका व्यक्तिकहरूमध्ये धेरैजसो आफूमाथि भएको अपराधको भारीले थिँचिन्छन् । समय गुञ्जेपछि तीमध्ये थोरै आफूमाथि भएका अपराधका आग्रामहरू देखा थाल्छन् । तीमध्ये पनि थोरैले मात्र अपराधविरुद्ध बोल्छन् । यस्तो अवस्थामा पुनर्ती युवतीलाई जस्तै वर्षौं लाग्न सक्छ । बोल्ने संयोग जुटाउन पनि अनेकौँ अन्याय र मानसिक तनावबाट पुर्जिनुपर्छ । त्यसैले बलात्कार फेलेका व्यक्तिको न्यायको खोज खुलासा भएपछि संघर्षको त्यस्तो आह्वानलाई तहिन नदने सार्वजनिक दायित्व बगेल्ती छन् । संरचनागत व्यवधानहरू धेरै छन् ।

सुधारको अर्को महत्त्वपूर्ण पाटो समग्र न्यायिक प्रक्रिया हो । आरोप सार्वजनिक भएपछि प्रहरी छानविन, सामाजिक अपहेलना र न्यायिक केरका विशिष्ट अवस्थामा बाँचेका धेरै व्यक्तिले फेल्न सक्दैनन् । कतिपय अवस्थामा ती फेल्ने किसिमका पनि हुँदैनन् । यी प्रक्रियाहरू अन्याय फोरेर बाँचिरहेका व्यक्तिलाई न्याय सुनिश्चित गर्न हेतुले बनेका

आन्दोलनभित्रका आशंकाहरूसँग खेलेर सरकारका संस्था र निजामतीका संयन्त्रले कानुनी सुधार गर्ने नाममा 'संगी' नारीवादीहरूलाई सत्ताधारी बनाउनेछन् । त्यसैले संगठित शक्तिको सञ्चय गर्न मूल शत्रुप्रति लक्षित हुन जरुरी छ । न्यायको प्रत्याभूति केवल राज्यको दायित्व हुन सक्दैन । अन्यायमा परेका सबैले यथाशीघ्र कानुनको ढोका ढक्ढक्याएर न्याय पाउन सक्नु नै 'आदर्श समाज' उद्देन । यस्तो सोच न्यायपूर्ण समाज निर्माणको अठोटका लागि धेरै दृष्टिले प्रत्युत्पादक छ । निकै साँघुरो पनि छ । सकेसम्म अपराध नै नहुने, प्रहरी र कोर्ट-कचहरी जानै नपर्ने अवस्था रच्ने सांस्कृतिक अभियानमा मात्र बलात्कार र यौन हिंसा नहुने कल्पना गर्न सकिन्छ ।

अहिलेका मागहरू प्रस्ट छन् तर सांस्कृतिक रूपान्तरण ल्याउन पर्याप्त नहुन सक्छन् । कस्तीमा लैंगिक वा अफ्न बहानामा व्यक्तिकहरू भिन्न भएकै कारण अपराध नहुने सुनिश्चितता होस् । अपराध भइहालेको खण्डमा नियक्षकसँग प्रहरीलाई छानविनका लागि गुहार्न सक्तियोस् । विगतमा बलात्कार र यौन हिंसाका घटना भोगेका धेरै व्यक्तिले विक्षिप्त मनोदशाकै अवस्थामा समेत उजुरी दिन सक्ने सार्वजनिक संस्था निर्माण गर्न सकियोस् । छानविन प्रक्रिया स्वतः अधि बढोस् । बलात्कार मानवताविरुद्धको जघन्य अपराध भएकाले छिटोछरितो न्यायिक सम्पादन प्रक्रियामार्फत न्याय प्रत्याभूत गर्ने थिति बसोस् ।

यी मागहरू दण्डहीनता मौलाएको नेपालजस्तो मुलुकका लागि सामान्य हेनन् । यहाँ सत्ताधारीको इसारामा प्रमाण नष्ट गर्ने प्रहरीसँगै शक्तिशाली अभियुक्तका पक्षमा फैसला गर्ने भ्रष्ट न्यायाधीशहरूको संख्या धेरै छ । न्यायिक क्षेत्रमा शक्तिको चरम दुरुपयोग छ । विशिष्ट किसिमको सांस्कृतिक र राजनीतिक स्वार्थ सम्बन्धमा फसेको न्यायिक क्षेत्र आफैँ आन्दोलनरत छ । आन्दोलनले यस क्षेत्रमा गर्न सक्ने व्यापक सुधारतर्फ समेत ध्यान दिँदै सार्थक हस्तक्षेपका अवसरहरू नपहिल्याए न्याय दुर्लभ छ । दण्डहीनता मौलाएको मुलुकमा यदि कुनै अभियुक्तसँग पैसा, पद र शक्ति छ भने उसले सजाय नपाउने सम्भावना उत्तिकै छ । कुनै अभियुक्तले सजाय पाइहाल्यो भने, न्यायिक सम्पादनका आधारभूत पक्षमा सुधार नहुने सम्भावना जुनका त्युँ छ । अहिलेको आन्दोलनले कस्तीमा लैंगिक विभेदका घटनाहरूमा मात्र सही, न्यायिक क्षेत्रमा आमूल परिवर्तन खोज्नु अपरिहार्य छ ।

आशा गरौँ, ती युवतीलाई न्याय पाएको अनुभूति छिट्टै हुनेछ । यस्तो हुन सके, उनको न्यायिक संघर्षले मैना सुनुवार, सीता राई, निर्मला पन्त, उर्मिला थारू र अन्य धेरै गुमनाम व्यक्तिको भन्दा फरक मानक स्थापित गर्नेछ । अनि हालको संघर्ष नेपालको लैंगिक समानता र न्यायको संघर्षमा ऐतिहासिक कोसेढुंगा साबित हुनेछ, जसलाई आगामी पुस्ताले गर्वसाथ स्मरण गर्नेछ । के व्यापक सुधारतर्फ नलागी यस्तो उपलब्धि हासिल होला ?

बलात्कारपीडितको ‘ट्रमा’ मा देखिएको हाम्रो अनुहार

नारायणी देवकोटा

अमेरिकी समाजशास्त्री सिराइट मिल्सको विश्वचर्चित पुस्तक 'द सोसियलजिकल इम्याजिनेसन' का केही सारमध्ये एउटा छ— 'व्यक्तिको जीवन हेरे कुनै पनि समाजका बारेमा बुझ्न सकिन्छ ।' एक युवतीले आफूले सोह्र वर्षको उमेरमा बलात्कारमा परेदेखि भोगेको आठ वर्ष लामो संघर्षको पीडा सामाजिक सञ्जालमा सुनाइरहँदा हामी धेरैले उनको पुरै अभिव्यक्ति एकै पटक हेर्न सकेनौँ । किस्ताकिस्तामा हेरिएको भिडियोले कसरी समाजले मानिसलाई किस्ताकिस्तामा मारिरहेको हुन्छ भन्ने कुरालाई छुलँग पारेको छ । यो लेख तिनै युवतीले अभिव्यक्त गरेको कथामा देखिएको नेपाली समाजको अनुहार र उठिरहेका बहसहरूमाथिको छोटो समीक्षा हो ।

किशोरीहरूमाथि गिद्धेदृष्टि

'सक्सेस पार्टी' दिने बहानामा ती युवतीलाई लेमोनेडमा लड्याउने औपाधि मिसाएर पिउन

असहयोगी-रमिते समाज र सरकारी निकाय

युवतीले 'म पीडामा परें, सहयोग गर्नुस्' भनेर याचना गर्दा पीडकका श्रीमती, प्रेमिका र आफू पीडितको सहयोगमा हुनेछौं भन्ने विज्ञापनमा अभिनय गर्ने नायिकाबाट असहयोग भएको चर्चा गरेकी छन् । उक्त असहयोगका बारेमा सामाजिक सञ्जालमा धेरै बहस भइसकेको छ । अर्को कुरा, तथाकथित प्रेमीले कलेजमा उनलाई सार्वजनिक रूपमा कुटपिट गर्दा पनि साथीहरू रमिते बनेको सन्दर्भले नेपाली समाजमा मौलाउँदो रमितेपनलाई उजागर गर्छ । त्यस्तै, कलेजजस्तो, युवाहरूले भोगेको क्षेत्रमा एउटा युवकले धकेल्लाले भन्दाइबाट गुल्टिरहेकी आफूलाई सहयोग नगरी युवाहरू मुकदर्शक बनिरहेको उनको अनुभवले, 'पोलिटिकली करेक्ट' देखिन बोल्नुबाहेक, परिआउँदा स्वतःस्फूर्त सहयोग गर्ने पुस्ता अझै तयार भइसकेको छैन भन्ने निकै तीतो सत्यतर्फ संकेत गर्छ ।

व्यक्ति जिम्मेवार हो कि राज्य ?

ती पीडित युवतीले उक्त घटनाका सन्दर्भमा गुहार मागेकी एक कलाकारलाई अहिले सामाजिक सञ्जालमा ट्रोल गरिरहिएको छ । जबकि उनी न बलात्कारी हुन् न त बलात्कारीको मतिथार नै । उक्त अभिव्यक्तिमा अरू कैयौं पुरुषका कुरा छन्— आरोपित मनोज पाण्डे, उनले यौन सम्बन्ध राख्न लगाएका उनका साथीहरू, युवतीका तथाकथित प्रेमी जसलाई उनले विश्वास गरेर आफ्ना पीडा सुनाउँछिन् तर उसैले 'म पनि बलात्कार गर्छु' भन्दै जबरजस्ती यौन सम्बन्ध राख्ने अर्थात् बलात्कार गर्ने गर्‍यो । युवतीका यी अभिव्यक्तिहरूका आधारमा भन्दा, ती पुरुषहरू अपराधी हुन् । तर, समाज ती पुरुषहरूका विषयमा भन्दा फोनमा राम्ररी रेस्योन्स नगरेकी अर्की युवतीमाथि खनिएको छ ।

समाजमा व्यक्ति कतिको जिम्मेवार हुने वा नहुने भन्ने सवालमा नैतिकता जोडिएको हुन्छ । आफ्नो पद वा काम जोगाउने रहर वा बाध्यताले धेरै मानिसले आफूलाई तोकिएको जिम्मेवारीवाहेकमा चासो नराख्न पनि सक्छन् । यसै पनि कुनै पनि मानिस सबैका लागि सहयोग गरिदिन र बोलाईनका

तथाकथित प्रेमीले कलेजमा

उनलाई सार्वजनिक रूपमा

कुटपिट गर्दा पनि साथीहरू

रमिते बनेको सन्दर्भले

नेपाली समाजमा मौलाउँदो

रमितेपनलाई उजागर गर्छ ।

लागि मानसिक, शारीरिक वा आर्थिक रूपमा सक्षम नहुन पनि सक्छ । आफूलाई पर्दा सहयोग नगरिदिने मानिसलाई गाली गर्ने वा उसप्रति गुनासो गर्ने हक सबैलाई हुन्छ ।

विसन नहुने कुरा के हो भने, जोक्सैले आफू हिंसामा पर्दा गएर उजुरी गर्ने सुरक्षित ठाउँ र त्यसप्रति विश्वास हुनुपर्छ । कोही किशोर-किशोरी हिंसामा पर्दा सीधै प्रहरीकहाँ नगएर कुनै व्यक्तिलाई गुहारनुपर्ने, उक्त व्यक्ति जिम्मेवार बनिदिनुपर्ने भनेको हाम्रो राज्य संयन्त्रको अक्षमता र राज्य संयन्त्रप्रतिको बढ्दो अविश्वास होइन ? यो अविश्वासको जग आफू बलात्कारमा परेको भनी उजुरी दिएका युवतीहरूले बयान फेर्न बाध्य पर्ने र अनि त्यही फौरनको बयानका आधारमा न्याय दिने प्रणालीमा आधारित होइन ? सामाजिक सञ्जालमा कसैलाई ट्रोल गरिरहँदा हामी राज्य प्रणालीसँग जिम्मेवार बनाउने र राज्य प्रणालीप्रति मानिसमा विश्वास कायम राख्ने कुराबाट पन्छिँदै त छैनौं ?

इज्जतको त्रास

ती युवतीलाई बलात्कार गरेको 'मर्द' ले उनलाई नाङ्गो पारेर फोटो र भिडियो खिच्छ अनि 'नांगो' फोटो वा भिडियो सार्वजनिक भए तिम्रो इज्जत जान्छ, मैले भनेको नमाने तिम्रो नाङ्गो फोटो वा भिडियो सार्वजनिक गरिदिन्छु' भनेर धम्की दिएर बलात्कार मात्रै गर्दैन, अरूलाई पनि बलात्कार गर्न उक्साउँछ । समाजमा आफ्नो इज्जत जाने डरले उनी चुपचाप छ-छ, महिनासम्म अपराधीले भनेको मान्नु बाध्य हुन्छिन् । जबजब उनी हिम्मत गरेर प्रहरीमा जान चाहन्छिन्, तबतब उनको तथाकथित प्रेमी भन्छ, 'प्रहरीमा भनेर के हुन्छ ? बरु तिम्रै इज्जत जान्छ ।' इज्जतको यो त्रास यौन हिंसामा परेका अधिकांश किशोरी र महिलालाई देखाइन्छ । तर, त्यस्तो इज्जतले हिंसापीडितको पीडामा महम्म लगाएको छ त ? उत्तर त छैन आउँछ । बलात्कारीको इज्जत नगर्ने, बलात्कारपीडितको चाहिँ जाने भनेर छोरिहरूलाई तर्साउन बन्द गर्ने बेला भइसकेन ?

बलात्कारविरुद्धको वर्तमान कानुनका सीमा

किशोरावस्थामा बलात्कारमा परेकाहरू बलात्कारविरुद्धको कानुनी हदम्यादका कारण कस्तो ट्रामाबाट गुब्दा रहेछन् भनी जान्न ती युवतीले सार्वजनिक गरेको अभिव्यक्तिलाई एउटा केसका रूपमा लिन सकिन्छ । यसले हदम्यादको कानुनले दिएका पीडा सम्बन्धी बहसहरूलाई पुनः सतहमा ल्याइदिएको छ । तर, नेपाली महिला आन्दोलनमा बलात्कारका घटनामा हदम्याद हुनु हुँदैन भन्दै धेरै आन्दोलन र पैरवीका प्रयास भएका थिए । बलात्कारका घटनामा ३१ दिनको हदम्याद बढाएर छ महिना (अहिले वर्षादिन) बनाउँदा भएको फोहोरी राजनीतिगत शान्ति सम्झौताको सफलता रमाले छोपेको कुरा आन्दोलनमा रहेका धेरैको विस्मृतिमा पुगेको छैन ।

अहिले आन्दोलनरत पक्षबाट सडकमा नारा चर्किए पनि बलात्कारविरुद्ध उजुरी गर्ने हदम्याद अन्त्य गर्ने कानुन बन्न शान्ति सम्झौताका पक्षहरू नै बाधक हुनेछन् । त्यसैले त राजनीतिक दलहरूका महिला संस्था एउटा विज्ञपरिधारि निकाल्न नसक्ने अवस्थामा छन् । हदम्यादको कानुनी तगारो खुलोस्, धेरै पीडितको अपेक्षा छ । उक्त तगारो खुल्यो भने अहिले समाजमा बडो आदर्शवादी बनेर हिँडिरहेका धेरैको आदर्शको मुखुन्डो पक्कै उत्रनेछ ।

A joint initiative of

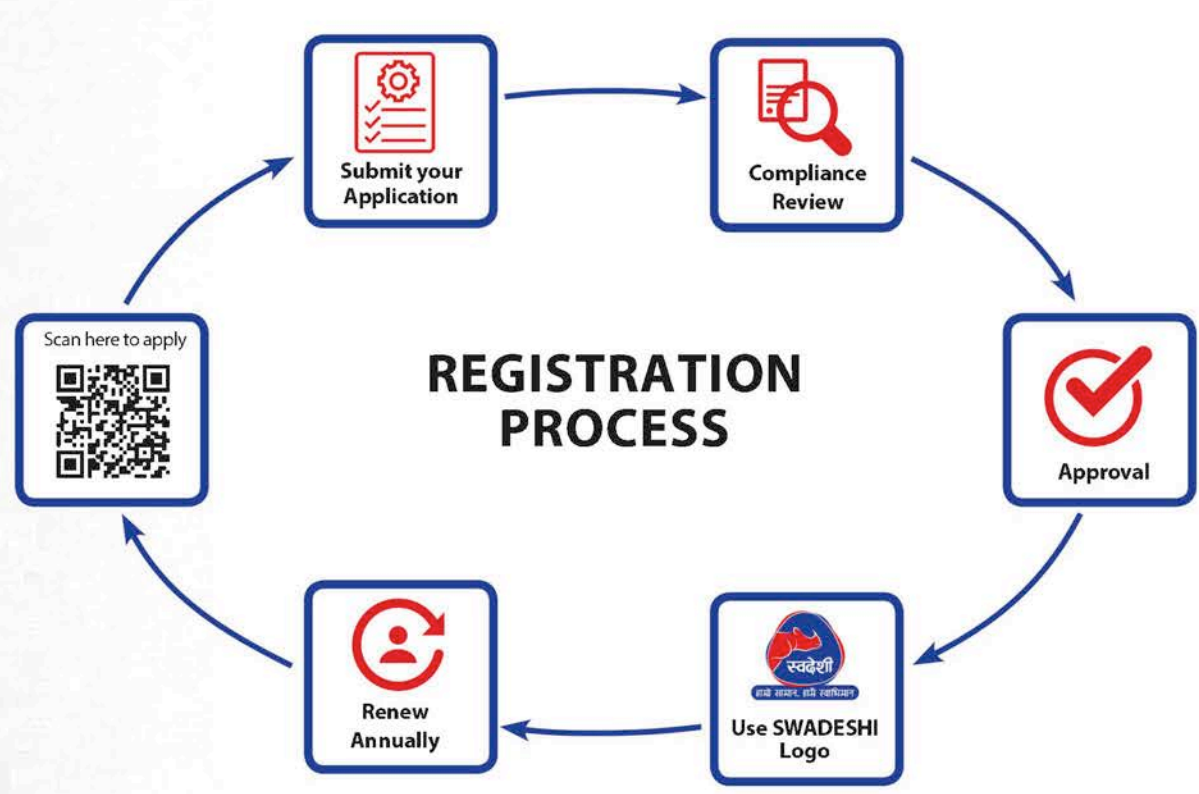
हाम्रो सामान, हाम्रै स्वाभिमान

MAKE IN NEPAL SWADESHI SUMMIT 2022

In partnership with कान्तिपुर

हाम्रो सामान, हाम्रै स्वाभिमान

www.swadeshi.com.np

The authorized agencies will guide members on how to maintain the brand guidelines while using the logo on their products.

WhatsApp No.: 9801611222 | Email: info@swadeshi.com.np

INITIATORS OF CHANGE
OUR PRODUCTS OUR PRIDE

आज

मुख्य वक्ता

दिलेन्द्रप्रसाद बडू
मन्त्री, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

उद्घाटन मन्तव्य

विष्णु अग्रवाल
अध्यक्ष, नेपाल उद्योग परिसंघ (सिएनआई)

विषय वक्ता

वक्ताहरू

प्रस्तोता

पहिलो सत्र

उत्पादन बढाउन विदेशी लगानीको अवसर

डा. विश्व पौडेल
उपाध्यक्ष, राष्ट्रिय योजना आयोग

महाप्रसाद अधिकारी
जर्नलर, नेपाल राष्ट्र बैंक

वर्षा श्रेष्ठ
बिजनेस हेड,
इन्फो नेपाल लिमिटेड

हेमराज ढकाल
उपाध्यक्ष, नेपाल उद्योग परिसंघ

डा. अच्युत वाग्ले
अर्थशास्त्री

दीपेन्द्र चौलागाई
निर्देशक, समृद्धि फाउन्डेसन

दोस्रो सत्र

उत्पादकत्व वृद्धिमा कानुनी तगारा

किसान श्रेष्ठ
मन्त्री, श्रम तथा रोजगार

वर्षमान पुन
पूर्वअर्थमन्त्री

उदयराज सापकोटा
सचिव, कानून न्याय तथा
संसदीय मामिला मन्त्रालय

छाया शर्मा
संस्थापक सदस्य,
महिला उद्यमी महासंघ

वीरेन्द्रराज पाण्डे,
उपाध्यक्ष, नेपाल उद्योग परिसंघ

सविन मिश्र
निर्देशक, नेपाल उद्योग परिसंघ

तेस्रो सत्र

उद्योगलाई जमिन खोइ ?

उमेश श्रेष्ठ
राज्यमन्त्री, प्रधानमन्त्री
तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय

सुरेन्द्र पाण्डे
पूर्वअर्थमन्त्री

रामप्रसाद थपलिया
सचिव, भूमि व्यवस्था,
सहकारी तथा गाउँपालिका विभाग मन्त्रालय

हरिमोहन शर्मा
पूर्वअध्यक्ष, नेपाल उद्योग परिसंघ

रामकृष्ण स्वतिवडा
प्रमुख कार्यकारी अधिकृत,
पूर्वाधार बैंक

मीतु पण्डित
पत्रकार

चौथो सत्र

स्वदेशी उत्पादनको संवर्द्धन र निर्यात प्रवर्द्धन

परमिता भुसाल
मन्त्री, ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाई

डा. रघुविम वाग्ले
पूर्वउपाध्यक्ष, राष्ट्रिय योजना आयोग

अर्जुन पौडेल
सचिव, उद्योग, वाणिज्य
तथा आपूर्ति मन्त्रालय

विदुषी राणा
कार्यकारी निर्देशक
युनिभर्सल ग्रुप

कृष्णप्रसाद अधिकारी
उपाध्यक्ष, नेपाल उद्योग परिसंघ

सुरेशराज न्यौपाने
पत्रकार, काठमाडौं दैनिक

Live

Exclusively on

KANTIPUR cineplex^{HD}

Sponsored by

MERO DOCTOR
तपाईं जहाँ, स्वास्थ्य सेवा त्यहाँ

बाइ बाइ

एभरेष्ट बैंक

prabhu Bank

युक्तेनले डोन्बासमा युद्धविराम नगर्ने

विदेशी मुद्रा		
अमेरिकी डलर	१२४३८	रुप
युरो	१३१७३	रु ९८,०००
पाउन्ड स्टर्लिङ	१५५२८	
अस्ट्रेलियन डलर	८७८६	चाँदी
कतारी रियाल	३४०५	रु १,२७०

नयाँ बजेटमा प्रस्ताव

विद्युत् खपत बढाउने योजना प्राथमिकतामा

ऊर्जा मन्त्रालयलाई १ खर्ब १३ अर्बको सिलिङ, बुढीगण्डकीसहित आधा दर्जन ठूला आयोजना यसै वर्ष सुरु गर्ने

हेमन्त जोशी (काठमाडौं)

आगामी आर्थिक वर्ष ०७९/८० का लागि ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले १ खर्ब १२ अर्ब ९४ करोड रूपैयाँ बराबरको सिलिङ पाएको छ। यसमध्ये ऊर्जा क्षेत्रतर्फ ८५ अर्ब ३ करोड ७५ लाख रूपैयाँ र जलस्रोत तथा सिँचाइतर्फ २७ अर्ब ९० करोड २९ लाख रूपैयाँ बराबर बजेट सीमा प्रस्ताव गरिएको मन्त्रालयले जनाएको छ।

आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम र बजेटमार्फत आधा दर्जनभन्दा बढी जलविद्युत् आयोजना निर्माण कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ। १२ सय मेगावाट उत्पादन क्षमताको बुढीगण्डकी जलविद्युत् आयोजना स्वदेशी लगानीमै बनाउने गरी मोडालिटी तय गरी निर्माण सुरु गर्ने विषय बजेटमा राखिने ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री पम्फा भुसालले बताइन्। बुढीगण्डकीमा यसै वर्ष निर्माणको ठेक्का लगाइनेछ। नौमुरे बहुउद्देश्यीय जलविद्युत् आयोजना, सेती नदी (एसआर-६), सुनकोसी-३, अरुण-४ र दुधकोसी जलाशययुक्त जलविद्युत् आयोजना निर्माण सुरु गर्ने विषय पनि वार्षिक बजेटमा राख्ने मन्त्रालयले जनाएको छ। बहुचर्चित पञ्चेश्वर बहुउद्देश्यीय परियोजना हरैक वर्ष जस्तै यस वर्ष पनि वार्षिक नीतिक तथा कार्यक्रममा अटाउनेछ।

जनताको जलविद्युत् कार्यक्रमअन्तर्गत १ हजार ६१ मेगावाट उत्पादन क्षमताको माथिल्लो अरुण, ४ सय ८० मेगावाटको फुकोट कर्णाली, १ सय ६ मेगावाट उत्पादन क्षमताको जगदुला, सय मेगावाटको तामाकोसी-५, ७०३० मेगावाटको सिम्बुआ र ७७.५ मेगावाट उत्पादन क्षमताको घुन्साखोला जलविद्युत् आयोजना कार्यान्वयनमा लैजाने गरी मन्त्रालयले बजेट तयार पारिरहेको छ। त्यसैगरी २ सय १० मेगावाट उत्पादन क्षमताको चैनपुर सेती जलविद्युत् आयोजना निर्माण अघि बढाउने विषय वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा राख्न लागिएको छ।

आगामी आर्थिक वर्षमा थप ५० हजार घरधुरीलाई विद्युत् सेवा उपलब्ध गराइने कार्यक्रम पनि बजेटमा राख्ने तयारी छ। हाल ९४ प्रतिशत जनसंख्यामा विद्युतीय ऊर्जाको पहुँच पुगेकामा आगामी २ वर्षभित्र शतप्रतिशत जनसंख्यामा पुर्‍याउने लक्ष्य राखिएको छ। ५ हजार ८ सय ४३ एमभीए क्षमताका सबस्टेसन निर्माण गर्ने र विद्युत् चुहावट १४.५० प्रतिशतमा सीमित गर्ने पनि सरकारको नीति छ। खाना पकाउने स्क्चुड ऊर्जाको प्रवर्द्धन गर्न संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको लागत साभेदारीमा १ लाख घरधुरीमा विद्युतीय चुलोलायत अन्य स्क्चुड ऊर्जा प्रविधि जडान गर्ने योजना बजेटमा पर्नेछ।

प्रसारण लाइन निर्माणलाई पनि वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको प्राथमिकतामा राखिनेछ। वुटवल-गोरखपुर ४ सय केभी प्रसारण लाइन यसैवर्ष निर्माण सुरु गर्ने लक्ष्य छ। नदी बेसिनमा आधारित ४ सय केभी क्षमताका कर्णाली, भेरी, र अरुण कोरिडोर प्रसारण लाइन बनाउने विषयलाई पनि बजेटमा राख्ने तयारी छ। त्यसैगरी वुटवल-लमही-दोधारा, लप्सीफेदी-रातामाटे-हेटौँडा र रातमाटे-दमौली-बुटवल ४ सय केभी प्रसारण लाइन बनाउने विषय बजेटमा अटाउनेछन्। विद्युतीय सवारी प्रवर्द्धनका लागि देशव्यापी रूपमा चार्जिङ स्टेसन बनाउने योजना ऊर्जा मन्त्रालयको छ।

जलस्रोत तथा सिँचाइतर्फ सिँचाइ आयोजना निर्माणलाई प्राथमिकतामा राख्ने सरकारको योजना छ। यसका लागि समृद्ध तराई मधेस सिँचाइ विशेष कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने र तराई तथा भित्री मधेसका २५ जिल्लामा ४ हजार स्थालो ट्युबवेल तथा १ सय वटा डिप ट्युबवेल वितरण गर्ने योजना बनाइएको छ। भ्भाषामा भूमिगत जल सिँचाइ आयोजनावाट ७ हजार हेक्टर र सर्लाही तथा रौतहटको २० हजार हेक्टर जमिनका लागि सिँचाइ सुविधा उपलब्ध गर्ने गरी बजेटमा व्यवस्था गर्न लागिएको छ।

रानी जमरा कुलरिया, सिक्ता, भेरी-बबई डाइभर्सन, बबई, महाकाली जस्ता राष्ट्रिय गौरवका सिँचाइ आयोजना प्राथमिकतामा पर्नेछन्। प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रमको मस्यौदाअनुसार आगामी आर्थिक वर्ष ०७९/८० मा २२ हजार हेक्टरभन्दा बढी क्षेत्रमा सिँचाइ सुविधा विस्तार भएको हुनेछ। प्रगन्ना तथा बडकापथ, कुन्दुरटार-पालुडटार, बृहत् दाङ उपत्यका, एकीकृत ऊर्जालगायतका सिँचाइ आयोजनावाट मात्र ३ हजार ६ सय हेक्टर नयाँ क्षेत्रमा सिँचाइ पुग्ने गरी कार्यक्रम बनाइएको छ।

वैप्लभ सिँचाइ सुविधाका लागि नदी पथान्तरण आयोजना कार्यान्वयन गरिनेछन्, जसमा रूपन्देही र कपिलवस्तुका लागि कालीगण्डकी-तिनाउ, मोरङ र भ्भाषाका लागि तमोर-चिसाङ र कपिलवस्तुका लागि नौमुरे/राप्ती-कपिलवस्तु डाइभर्सन बहुउद्देश्यीय आयोजनाको अध्ययन कार्य अगाडि बढाउने सरकारको योजना छ। पाँचखाल उपत्यका एकीकृत सिँचाइ आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न गर्ने गरी बजेटमा व्यवस्था गर्न लागिएको छ।

बजेटका उद्योगसम्बन्धी कार्यक्रम कागजमै सीमित

राजु चौधरी (काठमाडौं)

सरकारले बढ्दो व्यापार घाटा कम गर्न तीन महिनाभित्र योजना निर्माण गरी क्षेत्रगत कार्यान्वयन गर्न बताए पनि कार्यक्रम सबै अलपत्र परेका छन्। आयातनिर्यातको खाडल बर्सौन बढ्दु थालेपछि रुग्ण तथा बन्द उद्योग सञ्चालन गर्ने, अनुदान दिने, सस्तोमा ऋण प्रवाह गर्ने, स्वदेशमै पेट्रोलियम पदार्थको उत्खनन गर्नेदेखि स्वदेशमै खाद्यवस्तुको उत्पादन बढाएर मूल्यवृद्धि नियन्त्रणलगायत दर्जनौँ कार्यक्रम सार्वजनिक भएका थिए। बजेटमा यी सबै कार्यक्रम घोषणा भए पनि धेरैजसो अलपत्र छन्।

अर्थसम्बन्धी अध्यादेश प्रतिस्थापन गर्ने विधेयकका सम्बन्धमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ भदौ २५ मा अर्थमन्त्री जनार्दन शर्माेले बढ्दै गएको व्यापार घाटा क्रमशः घटाउँदै वैदेशिक व्यापार सन्तुलन गर्न ढिलाइ भइसकेको बताउँदै यससम्बन्धी योजना निर्माण र त्यसको क्षेत्रगत कार्यान्वयन गर्ने घोषणा गरेका थिए। त्यसका लागि सम्भव र आवश्यक कामसमेत अघि बढाउन तीन महिनाभित्र योजना तयार गरिने उनको भनाइ थियो। तर चालु आर्थिक वर्षको ९ महिनामा मुलुकको व्यापार घाटा १३ खर्ब ६ अर्ब ८ करोड रूपैयाँ पुगिसकेको छ।

आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को ९ महिनाको तुलनामा यो घाटा साढे २८ प्रतिशत बढी रहेको भन्सार विभागको तथ्यांक छ। तर सरकारसँग घाटा कम गर्ने कुनै स्पष्ट नीति छैन। ‘बजेट वक्तव्यमा भनिए जस्ता नीति योजना बनेका छैनन्। मुद्रा सञ्चित घटेपछि असारसम्मका लागि केही वस्तुको आयात बन्दैज गरिए पनि अरू प्रभावकारी देखिदैन,’ नेपाल चेम्बर अफ कमर्सका अध्यक्ष राजेन्द्र मल्लले भने, ‘सरकारले योजना कागजमै सीमित गरेको छ। घोषित कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको देखिदैन।’

व्यापार घाटा घटाउनकै लागि गुणस्तरीय उत्पादन र प्रवर्द्धनमा जोड नदिए सम्भव नहुने मल्लले बताए। यसका लागि कृषि, पर्यटन, जलविद्युत्सँगै आईटी क्षेत्रलाई पनि प्राथमिकता दिनुपर्ने उनको भनाइ छ। लघु, साना तथा मझौला उद्योग, व्यावसायिक कृषि, युवा उद्यम, महिला उद्यम, वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका व्यक्ति, दलित समुदाय व्यवसाय विकास कर्जालगायत उत्पादनका क्षेत्रमा स्वरोजगार बनाउन विनाधितो प्रदान गरिने सहूलियतपूर्ण कर्जाका लागि ब्याज अनुदान कार्यक्रम विस्तार गरेको अर्थमन्त्री शर्माले

कस्ता थिए कार्यक्रम ?

- व्यापार घाटा घटाउँदै वैदेशिक व्यापार सन्तुलन गर्न तीन महिनाभित्र योजना बनाउने

- वाणिज्य बैंकका शाखामार्फत प्रत्येक पालिकामा कम्तीमा ५ सय बेरोजगार युवालाई बिनाधितो सहूलियतपूर्ण कर्जा

- सुरक्षाकर्मीलगायत राष्ट्रसेवकका पोसाक, जुत्ता र अन्य उपभोग्य सामग्री स्वदेशमै उत्पादन गरिने

- स्थानीय तहमा थप १३० औद्योगिक ग्राम स्थापना
- निजी क्षेत्रको समेत सहभागितामा थप लगानी, नवीन प्रविधि प्रयोग र व्यावसायिक व्यवस्थापनबाट रुग्ण तथा बन्द उद्योग पुनरूत्थान

- नवलपरासीको धौवादी फलाम खानीबाट उत्पादन सुरु गर्न पहुँचमार्ग निर्माण र मेसिनरी जडान

- सुर्खेतमा बहुमूल्य पत्थर प्रशोधन केन्द्र स्थापना

- विश्व बजारमा सम्भाव्य प्रतिस्पर्धी वस्तुको उत्पादन बढाई निकासी प्रवर्द्धन

- काठमाडौँमा सार्कस्तरीय प्रदर्शनीस्थल निर्माण

- कैलालीको हरैयनमा विशेष आर्थिक क्षेत्र, कञ्चनपुरको दोधारा चाँदनीमा सुक्खा बन्दरगाह निर्माण

- आपूर्तिसम्बन्धी सार्वजनिक संस्थानको भण्डार क्षमता बढाई खाद्यवस्तुको सहज उपलब्धता र मूल्य नियन्त्रण

- संघ तथा सबै प्रदेशमा गरी ३ लाख १० हजार टन क्षमताको भण्डारण गृह निर्माण तथा व्यावसायिक बित्री कक्ष स्थापना

- पेट्रोलियम पाइपलाइन विस्तार र पेट्रोलियम भण्डारण तथा ग्यास बोटलिङ प्लान्ट स्थापना

- चीनसंगको पारवहन सुविधाअन्तर्गत नेपाललाई उपलब्ध चारवटा सामुद्रिक र तीन सुक्खा बन्दरगाहको उपयोग गरी तेस्रो मुलुकसंगको व्यापार विस्तार

जनाएका थिए। सीप तथा उद्यमशीलता तालिममा प्राथमिकता दिई वाणिज्य बैंकका शाखामार्फत प्रत्येक पालिकामा कम्तीमा ५ सय बेरोजगार युवालाई यस्तो ऋण प्रवाह गरी स्वरोजगार बनाउने व्यवस्था मिलाएको शर्माले दावी गरे पनि युवाले नपाएको मल्लको भनाइ छ। निरन्तर घाटामा गएका सार्वजनिक संस्थानलाई संरचनागत र व्यवस्थापकीय सुधार गरी सञ्चालन गर्ने, खारेज गर्ने वा अन्य उपयुक्त विधिबाट व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइने उनको घोषणा थियो। तर घाटामा गएका सार्वजनिक संस्थान सुधारका लागि पटकपटक प्रतिवेदन बने पनि ती दराजमै मात्रै थन्किएका छन्।

पछिल्लो समय उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयका सहसचिव चन्द्रकला पौडेलको संयोजकमा अर्थ मन्त्रालयका सहसचिव रमेशकुमार केसी, अर्थ मन्त्रालयकै कानुन सहसचिव पराश्वर हुंजाना र अर्थकै उपसचिव गगनबहादुर विक सदस्य रहेको कार्यदलले लगानी, प्रविधि थपेर सञ्चालनदेखि कम्पनी खारेजसम्मको निष्कर्ष निकालेको

थियो। कार्यदलले ७ सार्वजनिक संस्थान/उद्योगमा लगानी एवं प्रविधि थपेर सञ्चालनदेखि कम्पनी खारेज गर्नुपर्नेसम्मका निष्कर्ष तथा सुझाव दिइसकेको छ।

घाटामा रहेको नेपाल औषधि लिमिटेडमा थप लगानी गर्न सकिने र अन्य सार्वजनिक संस्थानमा निजी क्षेत्रबाट लगानी, प्रविधि स्तरोन्नति गरी सञ्चालन गर्न सकिनेसहितको प्रतिबदेन तयार भएको छ। तर सबै विषय प्रतिवेदनमा मात्रै सीमित भएको नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ, वाग्मतीका उपाध्यक्ष दुर्गाराज श्रेष्ठले बताए। ‘रुग्ण उद्योग सञ्चालनका लागि हामीले पटकपटक कुरा उठाएका छौं। नीति तथा कार्यक्रममा राखियो। तर काम केही भएन,’ उनले भने, ‘बजेट भाषण सुन्दा कर्णप्रिय छ। तर कार्यान्वयनको पाटो शून्य छ।’

तत्कालीन अर्थमन्त्री युवराज खतिवडाले पनि आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को बजेट प्रस्तुत गर्दै कोभिडका कारण सञ्चालन हुन नसकेका उद्योग स्वास्थ्य सुरक्षा कायम गरी सहज सञ्चालनमा ल्याइने बताएका थिए। **बाँकी पृष्ठ १२** ►►

फेरि सच्यो लाइसेन्स आवेदन खोल्ने मिति

विमल खतिवडा (काठमाडौं)

नयाँ सवारी अनुमतिपत्र (लाइसेन्स) को आवेदन खुल्नेबारे फेरि अन्चोल भएको छ। पुरानो लाइसेन्स वैशाख मसान्तभित्र वितरण सकेर जेठ पहिलो सातावाट नयाँ आवेदन खोल्ने दावी गर्दै आएको यातायात व्यवस्था विभागले समय फेरि जेठ दोस्रो साता पुर्‍याएको छ। तर विभागले भनेझैँ फेरि तोकिएको समयमा लाइसेन्सका लागि आवेदन खुल्ने अवस्था छैन।

पटकपटक लाइसेन्सका लागि नयाँ आवेदन खोल्ने विषयमा विभागले मिति ढाँट्दै आएको छ। पुरानो लाइसेन्स वितरण गरी नसकिएकाले नयाँका लागि अनलाइन आवेदन खोलिएको छैन। चैतदेखि अनलाइन आवेदन बन्द हुँदा नयाँ सेवाग्राही अवसरबाट वञ्चित छन्। विभागले सुरुमा जेठ १ बाट नयाँ आवेदन खोल्ने जनाएको थियो। पछि फेरि निर्वाचनलाई कारण देखाउँदै जेठ ४ मा पुर्‍यायो। अहिले जेठ १५ भित्र अनलाइन आवेदन खोल्ने विभागको दावी छ। जेठ पहिलो साता भनिए पनि प्राविधिक समस्याले गर्दा त्यो समयमा हुन नसकेको यातायात व्यवस्था विभागका सूचना अधिकारी ईश्वरीदत्त पनेरुले बताए।

‘आवेदन दिने विषयलाई पुरानो प्रणालीबाट नयाँ प्रणालीमा मिलाउँदा समस्या भएको हो। प्राविधिकहरू यसैलाई व्यवस्थापन गर्न लागेका छन्,’ उनले भने, ‘अब भने जेठ १५ भन्दा पछि नपुर्‍याउने गरी काम गरिरहेका छौं।’ केही जनशक्ति निर्वाचनमा खटँदा काम प्रभावित बन्न पुगेको उनको दावी छ। ‘भनेको समयभन्दा केही दिन ढिला भएकै हो,’ उनले भने, ‘आवेदन खोल्नेबारे ९० प्रतिशत तयारी सकिएको छ, अब धेरै समय लाग्दैन।’ पहिला सबै पुराना लाइसेन्स प्रिन्ट गरेर सम्बन्धित यातायात व्यवस्था कार्यालयलाई दिएपछि मात्र नयाँ आवेदन खोल्ने जनाएको विभाग अहिले पुराना लाइसेन्सको प्रिन्ट नसक्दै नयाँ खोल्ने तयारीमा लागेको छ। ‘अब बढीमा डेढ लाख लाइसेन्स प्रिन्ट गर्न बाँकी छ, यो काम पनि जेठ मसान्तभित्र सकिन्छ,’ पनेरुले भने, ‘त्यसअघि नै नयाँ आवेदन खुलाउँछौं।’ पुरानो बक्यौता लाइसेन्स वितरणले नयाँ आवेदन खोल्न कुनै समस्या नहुने उनको भनाइ छ। तर यसअघि विभागका महानिर्देशक नमराज घिमिरेले पुरानो लाइसेन्स सबै वितरण गरेर मात्र नयाँ आवेदन खोल्ने दावी गरेका थिए। उक्त काम जेठ नलाग्दै सकिसक्ने उनले बताएका थिए। तर उनले भने जस्तो अहिलेसम्म न पुराना लाइसेन्स नै वितरण भइसके, न नयाँका लागि आवेदन नै खुल्न सके।

विभागका अनुसार अहिलेसम्म सन् २०२१ डिसेम्बरसम्मको मात्र लाइसेन्स वितरण भएको छ। आवेदन दिएर बसेकालाई सन् २०२४ सम्मको मिति दिइएको छ। अहिले उनीहरू पालो पर्खिएर बसेका छन्। लाइसेन्स नवीकरण गर्न दिएकाहरू वर्षौंदेखि राजस्व तिरको चर्कटो बोकेर हिँड्न बाध्यता छन्। ‘प्रतिदिन ४५ सयदेखि ६ हजार कार्ड प्रिन्ट भइरहेको छ। यो काम विहान ६ देखि राति १० बजेसम्म भइरहेको छ,’ पनेरुले भने, ‘नवीकरण गर्ने पनि धेरै भए, एउटा मात्र मेसिन छ। यसको क्षमता प्रतिदिन ६ हजारसम्म मात्र प्रिन्ट गर्ने हो। त्यसैले पनि ढिलाइ भएको हो।’

लाइसेन्स प्रिन्ट गर्न ललितपुरको एकान्तकुना र काठमाडौँको ठूलोभन्‍याङ कार्यालयको बढी छ। प्रिन्ट भएर पनि पठाउन समय लाग्छ,’ उनले भने, ‘चीचमा कुनै समस्या नआए तोकिएकै समयमा लाइसेन्सको काम सकिन्छ।’ २०७८ पुस १३ मा स्मार्ट लाइसेन्सको प्रिन्ट थाल्दासम्म ५ लाख ५० हजार लाइसेन्स प्रिन्ट गर्न बाँकी थियो। लाइसेन्सका लागि आवेदन दिएकाहरूलाई सन् २०२४ नोभेम्बरसम्म समय तोकिए पनि त्यसलाई व्यवस्थापन गर्ने काम भइरहेको दावी विभागको छ। अब लाइसेन्सका लागि पहिले जस्तो लामो समय पर्खिनु नपर्ने विभागले दावी गरिरहेको छ। तर पनि सुस्त काम गराइले सेवाग्राही मारमा छन्। क्यूआर कोडसहितको नयाँ लाइसेन्स एक वर्षको हुनेछ। एक वर्षमा ५ पटकभन्दा कम गल्ती गरेको पाइए सेवाग्राहीले स्मार्ट लाइसेन्स पाउनेछन्।

‘सरकार फेरिए पनि विकासका लागि आर्थिक एजेन्डामा एकत्व’

‘प्रोजेक्ट गभर्नेन्स’ बाट मात्रै दीर्घकालीन विकास सम्भव नभएको अर्थशास्त्री तथा विज्ञको धारणा

काब्रिपुर संवाददाता (काठमाडौं)

फेरबदल भइरहने राजनीतिक नेतृत्व तथा सरकारले आआफ्नै एजेन्डा र प्राथमिकतामा मात्रै काम गर्ने चरित्रका कारण दीर्घकालीन विकास लक्ष्य हासिल गर्ने नसकिएको धारणा अर्थतन्त्रका जानकारहरूले राखेका छन् । सरकार फेरबदल भए पनि विकास र अर्थतन्त्रका एजेन्डामा एकत्व कायम हुनुपर्ने उनीहरूको भनाइ छ ।

राष्ट्रिय योजना आयोगका पूर्वउपाध्यक्ष तथा अर्थविद् स्वर्णिम वाग्लेको पुस्तक ‘अतृप्त अवसर’ को लोकार्पण समारोह तथा समसामयिक अर्थ-राजनीतिक विमर्श कार्यक्रमका वक्ताहरूले दीर्घकालीन विकास नीतिका लागि संरचनात्मक प्रणाली तयार पार्नुपर्ने आवश्यकता औल्याएका हुन् । उक्त कार्यक्रममा कांग्रेस महामन्त्री गगन थापाले विकास र समृद्धिवारे हालसम्म कुनै पनि राजनीतिक दलले दीर्घकालीन नीति अवलम्बन गर्न नसकेको समेत बताए । ‘अहिलेका राजनीतिक दल र नेतालाई चुनाव कसरी जित्ने भन्ने थाहा छ । तर चुनाव जितिसकेपछि के गर्ने भन्ने ज्ञान सून्य छ,’ उनले भने, ‘सत्तामा जानेलाई प्रत्येक वर्ष के गर्छु, दायित्व के आइपुग्छ, स्रोत के हुन्छ, जस्ता विषयको पूर्वतयारी गरिएन भने अवस्था फेरि पनि अहिलेको जस्तै रहन्छ ।’

कांग्रेसले दीर्घकालीन विकास नीतिका रूपमा ‘प्रोजेक्ट गभर्नेन्स’ निर्माण गरिरहेको पनि थापाले बताए । विकास एजेन्डामा समान धारणा र प्राथमिकता निर्धारणमा एकत्व कायम गर्न प्रोजेक्ट गभर्नेन्स आवश्यक रहेको उनको भनाइ छ । सरकारले काम गर्न सधैं सहज वातावरण खोज्ने नभई प्रतिकूलतामा पनि नतिजामुखी काम गर्न सक्नुपर्ने उनको धारणा छ । ‘सरकारमा बस्दै गर्दा कम्फर्ट जोनबाट बाहिर निस्केर काम गर्नुपर्छ । केही गर्छु भने पनि गर्न सक्ने अवस्था हुँदैन । स्रोतको सीमा हुन्छ,’ उनले भने, ‘काम भएन भनेर कर्मचारीलाई दोष दिनु बेकार हो । रिस्क लिने भनेको र राजनीतिज्ञहरूले हो । नियुक्त भएकै दिन मन्त्रीले सचिवहरूलाई बोलाएर मेलै यी-यी काम गर्छु भनेर भन्न सक्नुपर्छ ।’

आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/८० को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेटमार्फत सरकारले ‘नेपाल उत्पादन तथा उपभोग दशक’ घोषणा गर्ने तयारी गरेको पनि थापाले बताए । ‘नेपाल उत्पादन तथा उपभोग दशक भनेर बजेटमा नयाँ कार्यक्रम राख्न सुझाव दिएका छौं,’ उनले भने, ‘धागो तथा कपडा उद्योग, जुताचप्पल, निर्माण सामग्री, कृषि खाद्यान्न, जडीबुटी, वन पैदावार, औषधि, हस्तकलाका सामग्रीलगायत क्षेत्रगत रूपमा पहिचान गरेर त्यसको प्रवर्द्धन गर्नु यो कार्यक्रमको मुख्य लक्ष्य हो ।’

अघिल्लो सरकारले दुई तिहाइको सहज अवसरका बावजुद पनि सन्तोषप्रद काम गर्न नसक्नुमा विकासबारे धारणा नै वन्न नसक्नु मुख्य कारण रहेको योजना आयोगका पूर्वउपाध्यक्ष स्वर्णिम वाग्लेले बताए । ‘असाधारण अवसर पाएर पनि अघिल्लो सरकारले औसत काम गर्न सकेन । सुरुको वषर् केही भए भए पनि दोस्रो वर्षबाट अस्थिरता सुरु भयो र तेस्रो वर्ष सबै क्षेत्रमा सरकारबाट धावा बोल्ने मात्रै काम भयो,’ वाग्लेले भने । पछिल्लो समय विधिको शासन र शक्ति पुथकीकरणको सिद्धान्त पनि मर्दै गएको उनको टिप्पणी छ ।

सत्तामा जानेलाई प्रत्येक वर्ष के गर्छु, दायित्व के आइपुर्छ, स्रोत के हुन्छ जस्ता विषयको पूर्वतयारी गरिएन भने अवस्था फेरि पनि अहिलेको जस्तै रहन्छ

- गगन थापा
महामन्त्री, नेपाली कांग्रेस

असाधारण अवसर पाएर पनि अघिल्लो सरकारले औसत काम गर्न सकेन, अहिले विधिको शासन र शक्ति पुथकीकरणको सिद्धान्त पनि मर्दै छ

- स्वर्णिम वाग्ले
पूर्वउपाध्यक्ष, योजना आयोग

छोटो अवधिका लागि सोच्ने हो भने दिगो विकास हुँदैन, विकास योजना पाँच वर्षका लागि मात्रै किन ? त्योभन्दा लामो समयका लागि पनि हेरिनुपर्‍यो

- उषा भ्ना
पूर्वसदस्य, राष्ट्रिय योजना आयोग

राष्ट्रिय योजना आयोगका पूर्वसदस्य उषा भ्नाले पनि विकासका लागि दीर्घकालीन नीति बनाउनुपर्ने र सोही नीतिअनुसार काम गरिनुपर्ने धारणा राखिन् । ‘सरकार त छोटो अवधिका लागि होलान् । तर प्रणालीले काम गर्नुपर्छ । छोटो अवधिका लागि सोच्ने हो भने दिगो विकास हुन सक्दैन,’ भन्ने भनिन्, ‘विकास योजना पाँच वर्षका लागि मात्रै किन ? त्योभन्दा लामो समयका लागि पनि हेरिनुपर्‍यो ।’ वनेका राम्रा नीति पनि कार्यान्वयनमा जान नसक्नु शिक्षा क्षेत्र विग्र्दै जानु र विकास एजेन्डामा समावेशिताका कुरा नपर्नु अहिलेको गर्न सकेन । सुरुको वर्ष केही भए भए पनि दोस्रो वर्षबाट अस्थिरता सुरु भयो र तेस्रो वर्ष सबै क्षेत्रमा सरकारबाट धावा बोल्ने मात्रै काम भयो,’ वाग्लेले भने । पछिल्लो समय विधिको शासन र शक्ति पुथकीकरणको सिद्धान्त पनि मर्दै गएको उनको टिप्पणी छ ।

राष्ट्रिय योजना आयोगका पूर्वसदस्य उषा भ्नाले पनि विकासका लागि दीर्घकालीन नीति बनाउनुपर्ने र सोही नीतिअनुसार काम गरिनुपर्ने धारणा राखिन् । ‘सरकार त छोटो अवधिका लागि होलान् । तर प्रणालीले काम गर्नुपर्छ । छोटो अवधिका लागि सोच्ने हो भने दिगो विकास हुन सक्दैन,’ भन्ने भनिन्, ‘विकास योजना पाँच वर्षका लागि मात्रै किन ? त्योभन्दा लामो समयका लागि पनि हेरिनुपर्‍यो ।’ वनेका राम्रा नीति पनि कार्यान्वयनमा जान नसक्नु शिक्षा क्षेत्र विग्र्दै जानु र विकास एजेन्डामा समावेशिताका कुरा नपर्नु अहिलेको गर्न सकेन । सुरुको वर्ष केही भए भए पनि दोस्रो वर्षबाट अस्थिरता सुरु भयो र तेस्रो वर्ष सबै क्षेत्रमा सरकारबाट धावा बोल्ने मात्रै काम भयो,’ वाग्लेले भने । पछिल्लो समय विधिको शासन र शक्ति पुथकीकरणको सिद्धान्त पनि मर्दै गएको उनको टिप्पणी छ ।

राष्ट्रिय योजना आयोगका पूर्वसदस्य उषा भ्नाले पनि विकासका लागि दीर्घकालीन नीति बनाउनुपर्ने र सोही नीतिअनुसार काम गरिनुपर्ने धारणा राखिन् । ‘सरकार त छोटो अवधिका लागि होलान् । तर प्रणालीले काम गर्नुपर्छ । छोटो अवधिका लागि सोच्ने हो भने दिगो विकास हुन सक्दैन,’ भन्ने भनिन्, ‘विकास योजना पाँच वर्षका लागि मात्रै किन ? त्योभन्दा लामो समयका लागि पनि हेरिनुपर्‍यो ।’ वनेका राम्रा नीति पनि कार्यान्वयनमा जान नसक्नु शिक्षा क्षेत्र विग्र्दै जानु र विकास एजेन्डामा समावेशिताका कुरा नपर्नु अहिलेको गर्न सकेन । सुरुको वर्ष केही भए भए पनि दोस्रो वर्षबाट अस्थिरता सुरु भयो र तेस्रो वर्ष सबै क्षेत्रमा सरकारबाट धावा बोल्ने मात्रै काम भयो,’ वाग्लेले भने । पछिल्लो समय विधिको शासन र शक्ति पुथकीकरणको सिद्धान्त पनि मर्दै गएको उनको टिप्पणी छ ।

‘निजी क्षेत्रलाई पनि पेट्रोलियम पदार्थ आपूर्ति अनुमति दिनुपर्छ’

काब्रिपुर संवाददाता (काठमाडौं)

नेपालमा पेट्रोलियम पदार्थ आपूर्तिको अनुमति निजी क्षेत्रलाई पनि दिन सकिनेबारे सरकारले मनसाय बनाइरहेको उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्तिमन्त्री दिलेन्द्रप्रसाद बडूले बताएका छन् । यसले नेपाल आयल निगमलाई प्रतिस्पर्धी बन्न सघाउने र उपभोक्ताले समेत सहूलियत मूल्यमा पेट्रोलियम पदार्थ पाउने उनको भनाइ छ ।

सन् २०२० मेमा प्रतिलिटर ९६ रुपैयाँ रहेको पेट्रोल निरन्तर बृद्धि भई हाल प्रतिलिटर १८० रुपैयाँ पुगेको छ । यो दुई वर्षमा पेट्रोलमा ठूलो मूल्यवृद्धि भएको छ । पेट्रोलको मूल्य निरन्तर बृद्धि भइरहँदा पनि नेपाल आयल निगम घाटामै छ । भारतलाई २५ अर्ब रुपैयाँ तिर्ने बाँकी छ । यस्तो अवस्थामा निजी क्षेत्रलाई समेत पेट्रोलियम पदार्थको आपूर्तिमा सहभागी गराउन सके त्यो दीर्घकालीन रूपमा फलदायी हुन सक्ने मन्त्री बडू बताउँछन् ।

नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघले आइतबार आयोजना गरेको विश्वव्यापी खाद्य तथा इन्धन समस्याको प्रभाव एवं समाधानका उपाय विषयक कार्यक्रममा उनले सरकार विद्युतीय सवारीसाधनलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति लिएर अघि बढ्ने जनाए । ‘सरकार अब पेट्रोलियम पदार्थको आयात प्रतिस्थापन नीतिमा जानुपर्ने भएको छ,’ उनले भने । सरकारले पेट्रोलियम पदार्थको आपूर्तिमा देखिएको समस्या समाधानका लागि दीर्घकालीन योजना बनाउन लागेको समेत उनले उल्लेख गरे ।

‘पेट्रोलियम पदार्थको आपूर्तिमा पनि निजी क्षेत्रको सहभागिता कसरी गराउन सकिन्छ, हामी त्यसरी पनि सोचिराखेका छौं । एउटा अर्थोर्थी बढाइदिए र उसले रंगुलेट गर्ने हो भने निजी क्षेत्रका पनि आपूर्तिकर्ता आउँछन् । यसले मूल्यमा प्रतिस्पर्धा हुन सक्छ । दीर्घकालीन समाधान यो पो हो कि ?’ उनले भने, ‘मन्त्रालयको टोलीले यस विषयमा छलफल गरिरहेको छ ।’ निजिकय अवस्थामा रहेका उद्योगलाई पनि निजी क्षेत्रसँगको सहकार्यमा

नेपाल आयल निगमलाई प्रतिस्पर्धी बन्न सघाउँछ, उपभोक्ताले समेत सहूलियत मूल्यमा पेट्रोलियम पदार्थ पाउँछन्

- दिलेन्द्रप्रसाद बडू
मन्त्री, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति

उपत्यका र तराईमा सफा टेम्पो र साना विद्युतीय सवारीलाई सार्वजनिक यातायातका साधनका रूपमा प्रयोग बढाऔँ

- शोखर गोल्छा
अध्यक्ष, नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ

सञ्चालनमा ल्याउने गृहकार्य भइरहेको उनको भनाइ छ । उद्योग सञ्चालन गर्दा उत्पादन र रोजगारी बढ्ने उनी बताउँछन् । महासंघका अध्यक्ष शोखर गोल्छाले उपत्यका एवं तराईका जिल्लामा सफा टेम्पो एवं साना विद्युतीय सवारीलाई सार्वजनिक यातायातको मुख्य साधनका रूपमा प्रयोग बढाउनुपर्नेमा जोड दिए । सम्भव भएसम्म विद्युतीय रेल सञ्चालन गर्न काम अघि बढाउनुपर्ने उनको भनाइ छ । अहिले कुल आयातको १५ प्रतिशत हिस्सा पेट्रोलियम पदार्थले ओगटेको हुँदा यसको केही अंश प्रतिस्थापन गर्न सकिने उनले बताए । मूल्य समायोजन गर्न सकिने सम्भावना पनि रहेको महासंघले जनाएको छ ।

महासंघले विश्वव्यापी रूपमा खाद्यान्न आपूर्तिमा समस्या भइरहँदा नेपालमा समेत खाद्यान्न संकट नआउला भन्न नसकिने बताएको छ । सरकारले कृषि बजेटको आधा रकम कृषकको अनुदानमा खर्चिए पनि कृषि बस्तुको आयात हरेक वर्ष बढिरहेकामा चिन्ता प्रकट गरेको छ । तसर्थ कृषिमा प्रभावकारी कदम चाल्न महासंघले सरकारको ध्यानाकर्षण गराएको छ । नेपालको अर्थतन्त्र बिग्रेको नभई

थप सतर्क र सजग हुनुपर्ने अवस्थामा भने रहेको नेपाल राष्ट्र बैकका गभर्नर महाप्रसाद अधिकारीले बताए । गत पुससम्म कोभिडको संकटमा परेका क्षेत्रलाई माथि उकास्न सहूलियत दिइएको र त्यसपछि भने नीतिगत रूपमा कडाइ थालिएको उनले जनाए । त्यसैको प्रभावअनुरूप आयातको बृद्धिदर पुसपछि क्रमशः घट्न थालेको उनले उल्लेख गरे । ‘हाम्रो उद्देश्य समग्र अर्थतन्त्र दिगो हुनुपर्‍यो, स्थायित्व रहनुपर्‍यो भन्ने नै हो,’ उनले भने, ‘उपभोग गतिले उपभोग गर्न पाउँछन्, व्यवसाय गर्नेले व्यवसाय गर्न पाउँछन् । तर संकट आउनु केही अगाडि नै सजग बनी भन्ने हामी चाहन्छौं ।’

अर्थतन्त्रको सुधारमा आम सर्वसाधारण, उद्योगी-व्यवसायीदेखि सबैले साथ दिनुपर्ने उनको भनाइ छ । व्यापार घाटामा सुधार नभएसम्म तरलताको अभाव रहिरहने उनले बताए । ‘देशभित्र लगाएको पैसा जहाँ भए पनि सिस्टममा आइहाल्छ, हामीले ७० अर्ब रुपैयाँ बजारमा पठाएका छौं,’ उनले भने, ‘जब ठूलो रकम आयातमार्फत अर्को बाटोबाट सीमा कटाइन्छ, त्यो यहाँ खोजेर पाइँदैन । त्यसपछि, भने समस्या सिर्जना हुन्छ ।’

काठमाडौँ विश्वविद्यालय

सूचना

काठमाडौँ विश्वविद्यालय, धुलिखेल परिसरमा हुने २७ औँ दीक्षान्त समारोह (दोस्रो चरण) मा फोटो तथा भिडियो खिच्न इच्छुक रजिष्टर्ड फर्म/कम्पनीहरूले विश्वविद्यालयको **website: www.ku.edu.np** मा उल्लेख गरिए बमोजिमको कागजातहरु संलग्न राखी मिति २०७९/०२/१३ गते बिहान ११ बजेभित्र यस विश्वविद्यालयको **Events Management and General Services** मा सम्पर्क गर्न सम्बन्धित सबैको जानकारीको लागि यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ ।

रजिष्ट्रार
काठमाडौँ विश्वविद्यालय, धुलिखेल, काभ्रे

Shubhalabh

Multipurpose Co-operative Ltd.

सालवसोदो, ललितपुर, नेपाल, फोन नं. ४४४४४८० ४४४४४९४, ४४४४४९५

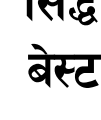
कर्जा चुक्ता गर्न आउने बारे ३५ दिने अत्यन्त जरुरी सूचना

प्रकाशित मिति: २०७९/०२/०९, कान्तिपुर पत्रिका

यस सहकारीबाट तपशिलमा उल्लेखित ऋणीहरूले विविध प्रयोजनको लागि लिएको कर्जाको यस सहकारीसंग गरेको सम्झौता बमोजिम समय समयमा तिर्नु/चुक्ताउनु पर्ने सावा, व्याज, हर्जना लगायत अन्य दस्तुर आदि नतिरी नबुझाई सहकारीसंग गरेको कर्जा सम्बन्धी शर्त, बन्देजहरु उल्लंघन गर्नु भएकोले सहकारीको सम्पूर्ण लेना रकम चुक्ता गर्न पटक पटक मौखिक तथा लिखित रुपमा तर-ताकेता गर्दा समेत सहकारीको कर्जा चुक्ता गर्ने तर्फ कुनै चासो नदेखाई बेवास्ता गर्नु भएकोले तपशिलमा उल्लेखित ऋणीहरूको नाममा कर्जा चुक्ता गर्न आउनु भनी यो ३५ दिने सूचना प्रकाशित गरिएको छ ।

यो सूचना प्रकाशित भएको मितिले ३५ दिन भित्र यस सहकारीमा सम्पर्क राखी लिएको कर्जाको सावा, व्याज, हर्जना लगायत अन्य दस्तुर समेत चुक्ता गर्नुहोला, अन्यथा यस संस्थाको कर्जा नीति, विनियम तथा सहकारी ऐन नियमले दिएको अधिकार प्रयोग गरी लिलाम बिक्री प्रक्याबाट सम्पूर्ण रकम असुल उपर प्रक्या अगाडी वडाइने व्यहोरा समेत जानकारी गराइन्छ ।

तपसिल			
क्र.सं.	धितोको विवरण	धनजमानि कर्ताको विवरण	
१	श्री रामकृष्ण श्रेष्ठको नाती, श्री न्हुछे राज श्रेष्ठको छोरा, काभ्रेपलान्चोक जिल्ला धुलिखेल न.पा. वडा नं. ४ जन्म स्थान भएको साविक ओखलढुङ्गा जिल्ला, ओखलढुङ्गा गा.वि.स., वडा नं. ६ स्थायी घर भई हाल काठमाण्डौ जिल्ला, का.म.न.पा वडा नं. ३४ वस्ने ना.प्र.नं. ७० जारी मिति २०३७/१२/११ जि.प्र.का. ओखलढुङ्गा का श्री वैजनाथ श्रेष्ठ को नाममा मालपोत कार्यालय धुलिखेल, काभ्रेपलान्चोकमा एकलौटि दर्ता श्रेस्ता कायम रहेको साविक काभ्रेपलान्चोक जिल्ला धुलिखेल न.पा वडा नं. ९ नक्सा सिट नं. ९/क किता नं. २०४२ क्षेत्र. ०-८-२-२ को जग्गा र उक्त जग्गाले चर्चेको सम्पुर्ण लिगलगापात समेत ।	नाम: महल कृष्ण श्रेष्ठ ना.प्र.नं.:०४४/३२७ जारी गर्ने कार्यलय : जि.प्र.का. ओखलढुङ्गा बाबु : वैजनाथ श्रेष्ठ बाजे : रामकृष्ण श्रेष्ठ ठेगाना: ओखलढुङ्गा जिल्ला, ओखलढुङ्गा गा.वि.स., वडा नं. ६	
२	श्री कुबेर गिरीको बहारी, श्री कुल बहादुर गिरीको श्रीमति, साविक ललितपुर जिल्ला, धापाखेल गा.वि.स. वडा नं. ६ हाल परिवर्तित ललितपुर जिल्ला ल.पु.म.न.पा वडा नं. २४ भएको स्थायी घर भई हाल ऐ.ऐ. ना.प्र.नं. २९३८० जारी मिति २०४४/०३/०५ जि.प्र.का. ललितपुरका बहिनी मैया गिरी को नाममा मालपोत कार्यालय लगनखेल ललितपुरमा एकलौटि दर्ता श्रेस्ता कायम रहेको साविक ललितपुर जिल्ला, धापाखेल गा.वि.स., वडा नं. ६ नक्सा सिट नं.६/ख को किता नं. ४५७ को क्षेत्र. ०-८-०-० को जग्गा र उक्त जग्गामा निर्मित घर र सम्पुर्ण लिगलगापात समेत ।	नाम: महेश कुमार गिरी ना.प्र.नं.: ६६३/१६०३९९१५८ जारी गर्ने कार्यलय : जि.प्र.का. ललितपुर बाबु : कुल बहादुर गिरी बाजे : कुबेर गिरी ठेगाना: ललितपुर जिल्ला ल.पु.उ.म.न.पा वडा नं. २५ नाम: अनिल गिरी ना.प्र.नं.:२३०२४ जारी गर्ने कार्यलय : जि.प्र.का. ललितपुर बाबु : कुल बहादुर गिरी बाजे : कुबेर गिरी ठेगाना: ललितपुर जिल्ला धापाखेल गा.वि.स वडा नं.६	

सिद्धार्थ बैकलाई बेस्ट अपरेसन्स अवार्ड

काठमाडौँ (कास)- सिद्धार्थ बैक बेस्ट अपरेसन्स बैक इन साउथ एसिया २०२१ अवार्डबाट सम्मानित भएको छ । विश्व बैक समूहको सदस्य इन्टरनेसनल फाइनान्स कर्पोरेसन (आईएफसी)द्वारा आयोजित १०औँ ग्लोबल ट्रेड अवार्डमा बैकले उक्त उपाधि जितेको हो । उक्त अवार्ड शुक्रवार आईएफसीका तर्फबाट बंगलादेश, भुटान र नेपालका लागि कन्ट्री म्यानजर मार्तिन होल्टम्यानले सिद्धार्थ बैकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुन्दरप्रसाद कँडेललाई हस्तान्तरण गरे । आईएफसीको ट्रेड फाइनान्स कार्यक्रमअन्तर्गत ५०० साभेदरर बैकको प्रतिस्पर्धात्मक विभिन्न विधामा ४८ विजेता छानिएको हो । ग्राहकप्रतिको प्रतिबद्धतालाई यस उपाधिले थप मजबुत बनाउने र आगामी दिनमा अझ उत्कृष्टस्तरिय सेवा प्रदान गर्ने प्रेरित गरेको बैकले जनाएको छ ।

बजेटका उद्योगसम्बन्धी...

स्वदेशी कच्चा पदार्थमा आधारित उच्च मूल्य अभिवृद्धि गर्ने र निर्यातमूलक प्रकृतिका उद्योग स्थापना तथा विस्तारलाई विशेष प्रोत्साहन गर्ने, औद्योगिक क्षेत्र, विशेष आर्थिक क्षेत्र एवं औद्योगिक गाममा स्थापना हुने उद्योगलाई कर प्रणालीमार्फत थप प्रोत्साहन दिइने

उनको भनाइ थियो । तर अहिलेको अवस्थामा उद्योग स्थापना गरेर उत्पादन गर्नुभन्दा तयारी वस्तु भन्सार तिरिरे ल्याउँदा सस्तो भइरहेको उनले जनाए । त्यसले उद्योगहरूले निरुत्साहित भएको व्यवसायी बताउँछन् । पूर्वअर्थमन्त्री खतिवडाले राज्य

कोषबाट खर्च बेहोरिने सुरक्षाकर्मीलगायत राष्ट्रसेवकको पोसाक, जुता र अन्य उपभोग्य सामग्री स्वदेशमै उत्पादन गर्ने व्यवस्था मिलाइने बताए पनि अहिलेसम्म लागू भएको छैन । स्थानीय तहमा थप १३० औद्योगिक ग्राम स्थापना गर्ने, सुर्खेतमा बहुमूल्य

काठमाडौँ विश्वविद्यालय जग्गा प्राप्ति वा सट्टापट्टा गर्ने सम्बन्धी सूचना

(प्रकाशित मिति २०७९/०२/०९)

काठमाडौँ विश्वविद्यालय धुलिखेल हाताको पूर्वपट्टि धु.न.पा.-०४ मा अवस्थित किता नं. १०० को १-८-३-१ क्षेत्रफल भएको जग्गा र विश्वविद्यालय हाताबीच पर्ने जग्गाहरु विश्वविद्यालयलाई आवश्यक परेकोले बिक्री गर्न वा विश्वविद्यालयको हाता बाहिर पर्ने अन्य जग्गासँग सट्टापट्टा गर्न इच्छुक जग्गाधनीहरूबाट यो सूचना प्रकाशित भएको मितिले २१ दिन भित्र आ-आफ्नो जग्गाको विश्वविद्यालयको **website: www.ku.edu.np** मा उल्लेख गरिए बमोजिमको कागजातहरु संलग्न गरी जग्गाको मूल्य समेत खुलाई वा सट्टापट्टा गर्न सोही आशय व्यक्त भएको प्रस्ताव आब्दान गरिन्छ ।

रजिष्ट्रार

काठमाडौँ विश्वविद्यालय, धुलिखेल, काभ्रे

उद्योग दर्ता बढ्यो

काठमाडौँ (कास)- चालु आर्थिक वर्षको वैशाख मसान्तसम्म २०७ वटा स्वदेशी उद्योग दर्ता भएका छन् । कुल पुँजी २ खर्ब ७६ अर्ब ५१ करोड ३० लाख बराबरका उद्योग दर्ता हुँदा २१ हजार ३ सय १९ जनाका लागि रोजगारी सिर्जना हुने भएको छ । आर्थिक वर्ष ०७७/७८ को तुलनामा चालु आर्थिक वर्षको वैशाख मसान्तसम्म ८५ वटा बढी उद्योग दर्ता भएको उद्योग विभागको तथ्यांक छ ।

आर्थिक वर्ष ०७७/७८ मा १२२ वटा स्वदेशी उद्योग दर्ता भएका थिए । १ खर्ब ३६ अर्ब ६८ करोड ९० लाख बराबरका उद्योग दर्ता हुँदा ८ हजार २४ जनाका लागि रोजगारी सिर्जना भएको उद्योगको तथ्यांक छ । कोरोना महामारीको प्रकोप घट्दै गएका कारण उद्योग दर्ता बढ्दै गएको बताइएको छ । चालु आर्थिक वर्षको वैशाख मसान्तसम्म विदेशी लगानीका ४९ वटा उद्योग दर्ता भएका छन् । कुल पुँजी १७ अर्ब ३८ करोड ५० लाख बराबरका उद्योग दर्ता भएका हुन् । विदेशी लगानीका उद्योग गत वर्षको वैशाख मसान्तमा पनि

४९ वटा नै दर्ता भएका थिए । गत वर्ष ६ अर्ब ५० करोड २० लाख कुल पुँजी भएका उद्योग दर्ता भएका थिए । विदेशी/स्वदेशी लगानीका भने ९ वटा उद्योग दर्ता भएका छन् । कुल पुँजी ३ अर्ब ७२ करोड ८० लाख रुपैयाँ बराबरका उद्योग दर्ता भएका थिए ।

गत वर्षको तुलनामा विदेशी/स्वदेशी लगानीका संयुक्त उद्योग भने घटेका छन् । गत वर्ष वैशाख मसान्तसम्म कुल पुँजी ३ अर्ब २४ करोड ४० लाख रुपैयाँ बराबरका १४ वटा उद्योग दर्ता भएका थिए । गत वर्षको तुलनामा ५ वटा उद्योग कम दर्ता भएका हुन् । आर्थिक वर्ष ०७७/७८ मा १ खर्ब ४६ अर्ब ६० करोड ९० लाख रुपैयाँ कुल पुँजीको १ सय ३७ वटा स्वदेशी उद्योग दर्ता भएका थिए । यस्तै आर्थिक वर्षभर विदेशी लगानीका ६ अर्ब ७८ करोड ७० लाख कुल पुँजीका ५२ वटा उद्योग दर्ता भएका थिए । संयुक्त लगानीका ३ अर्ब २४ करोड ४० लाख कुल पुँजी भएका १४ वटा उद्योग दर्ता भएका थिए ।

पत्थर प्रशोधन केन्द्र, दैलेख र अन्य सम्भाव्य स्थानमा पेट्रोलियम पदार्थको उखनन र विश्वबजारमा सम्भाव्य प्रतिस्पर्धी वस्तुको उत्पादन बढाई निकासी प्रवर्द्धन गरिने घोषणा भए पनि तिनले मूर्त रूप लिन सकेका छैनन् ।

नवलपरासीको धौवादी फलाम खानीबाट उत्पादन सुरु गर्ने पहँचमार्ग निर्माण र मेसिनरी जडान गरिने भनिए पनि सकिएको छैन । हस्तकलाको प्रचारप्रसार र बजारीकरणमा सघाउन तथा निर्यातयोग्य वस्तुको आपूर्ति प्रवर्द्धन गर्ने काठमाडौँमा संस्कृतरिय प्रदर्शनीस्थल निर्माण पनि भएको छैन । कैलालीको हारैनमा विशेष आर्थिक क्षेत्र, कञ्चनपुरको दोधारा चाँदनीमा सुक्खा वन्दरगाह निर्माण हुम्लाको थारी, मुस्ताङको कोरला, सुबुवासभाको किमाथाँका तथा ताप्लेजुङको ओलाङचुङगोलामा व्यापार पूर्वाधार विकास गर्ने भनिए पनि काम हुन सकेको छैन ।

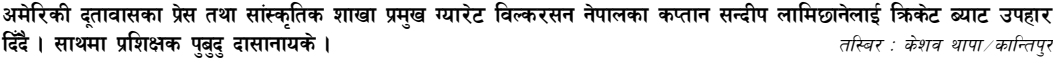
बजेटमा आपूर्तिसम्बन्धी सार्वजनिक संस्थानको भण्डार क्षमता बढाई खाद्यवस्तुको सहज उपलब्धता, मूल्य नियन्त्रण, संघ तथा सबै प्रदेशमा गरी ३ लाख १० हजार टन क्षमताको भण्डारण गृह निर्माण तथा व्यावसायिक बिक्री कक्ष स्थापना गर्ने विषय

काठमाडौं (कास)– नेपाली राष्ट्रिय फुटबल टिमका खेलाडी रोहित चन्दले आइतबार इन्डोनेसियाली लिग बाग क्लब पर्सिक काङ्ग्रीससँग अनुभव गरेका छन् । पर्सिकले अनुभवको पुष्टि गर्दै सामाजिक सञ्जालमा लेखेको छ, 'स्वागत छ, हिमालयन हवाइड टाइगर' । यसअघि रोहित अबद्ध पर्सिजा जाकाताले रोहितले क्लब छाड्ने जनाउने विवाद भइँथियो साजनीक भएको थियो ।

रोहित सन् २०१७ मा तीन दोस्रो पटक पर्सिजासँग आवद्ध भए र त्यसयता १ सय १९ खेल खेप्दै १० गोल गरे । यैसँगैमा उनले एक लिग बाग लिगसँगै तीन उपार्थि जिते । सन् २०१८ मा तीनौं लिगका उत्कृष्ट खेलाडी चुनिए र यो उनको इन्डोनेसियाली फुटबलमा विताएको सबैभन्दा उत्कृष्ट सिजन रहेको थियो ।

उनले सन् २०१३ देखि तीन वर्ष पर्सिजाबाट पहिलो पटक खेल्ने थिए । रोहितको पहिलो इन्डोनेसियाली क्लब भने पीएसपीएस पेकेनवारु हो । उनले पर्सिजा छाड्ने क्रममा त्यस क्लबसँगको यात्रा उत्कृष्ट रहेको पनि बताएका छन् । उनले सामाजिक सञ्जालमा आफूलाई पर्सिजाले राम्रो खेलाडी मात्र नभएर अरु मानिस बनाउन पनि मद्दत गरेको बताएका छन् ।

‘धेरै नेपाली मूलका खेलाडीहरू अमेरिकामा क्रिकेट खेलि रहेका छन्,’ दासानायकेले नेपाल-

अमेरिकाको कूटनीतिक सम्बन्ध ७५ वर्ष पुगेको अवसरमा क्यानले आयोजना गरेको कार्यक्रममा भन्ने, 'अमेरिकामा हुँदा मैले लगभग त्यहाँको सबै राज्यमा गएर उत्कृष्ट प्रतिभाहरूलाई हेरेँ,

त्यो बाहेक नेपाली समुदायले मलाई राम्रो सम्मान दिएका थिए ।'

लिंग २ मा नेपालको यो चौथो शृंखला हो।
जसमा नेपालले ६ खेलमा जित र ६ खेलमा

हार बेहोरी ७ सहभागी टोलीमा छैटौँ स्थानमा छ । नेपालले अमेरिकामा ओमानविरुद्ध जुन ९ मा, अमेिकासँग ११ मा, ओमानसँग १४ मा र अमेिकासँग जुन १५ मा खेल्नेछ । त्यसअघि

स्पिन इभेन्ट्स प्रा.लि. द्वारा
आयोजित प्रतियोगिताको क्याडेट
ब्वाइज सिंगल्समा सुनसरीका सिद्धार्थ

पिनको उपाधि पाए ।

स्टेबलफोर्ड ३/४ ह्यान्डिङ्गपामा
खेलिएको प्रो एममा २४ व्यावसायिक
र ९ सय ९३ एमेच्योर खेलाडीहरू
सहभागिता जनाएका थिए । सूर्य
नेपाल प्राइभेट लिमिटेडका प्रबन्ध
निर्देशक रविकुमार रायाभरम, सूर्य
नेपालका पूर्वप्रबन्ध निर्देशक
अभिमान्यु पोद्दार, गोर्कण गल्फ
क्लबका अध्यक्ष सुहृद घिमिरे र
नेपाल गल्फ संघका अध्यक्ष
टासी घलेले विजयी खेलाडीलाई
पुरस्कृत गरे ।

सूर्य नेपाल गल्फ टुर २०२१-२२
को अन्तिम प्रतियोगिता सूर्य नेपाल
प्रिमियर गल्फ सोमवारबाट सुरु हुँदै
छ । त्यसमा ४३ व्यावसायिक र ११
एमेच्योर गल्फरले सहभागिता

जनाउँदै छन्। सूर्य नेपाल गल्फ टुरको सवैभन्दा बढी १४ लाख ६१ हजार पुरस्कार राशि रहेको यो प्रतियोगिताको विजेताले २ लाख ५० हजार पाउनेछ। त्यस्तै उपविजेताले १ लाख ५५ हजार, तेस्रो हुनेले १ लाख ११ हजार, चौथो हुनेले ९५ हजार, पाँचौ हुनेले ८५ हजार पाउनेछन्। शीर्ष २१ को नाममा पुरस्कार रहनेछ।

तामाङ पहिलो भए । उनले फाइनलमा एपीएमका एलेन महर्जनको चुनौतीती ११-४, ७-११, ११-७, ८-११ र ११-६-६ ले पन्छाए । भानुभक्त स्कूलका उज्ज्वल मानन्धर र दरबारार हाईस्कूलका शंकर पहरीले तेस्रो स्थानमा चित्त बुझाए । उक्त स्पर्धाको गर्ल्स फाइनलमा एपीएफकी इभाना

थापा मंगले प्रभात इडालिस स्कुलीकी कलमा
प्रदीपा सुवालालाई ११-८, ११-३ र
११-४ को सोमोको नेवमा पाखा
गडाइनु । एभीएफ लेवमी योडीपी
योडेल र नेपाल आमीकी सुस्मिता
खडुका तेजो स्थानमा रहे । जुनियर
रुविन मजकी सिंगल्समा एपीएफका
ग्याङ्गन हर्जन र मोरुका बोर्लाड
डीसीले फाइनल भिडन्त पक्का गरे ।
सो स्थार्थको गल्समा एपीएफकी
फाइनल खेलेछन् । विधान ६ स्थार्थको
समावेश प्रतियोगितामा ६ स्थार्थको

फाइनल सम्पन्न भएको छ। बाँकी २
स्पर्धाको फाइनल अन्तिम दिन
सोमबार हुनेछ।

☎ 9801116152 📺 📷 📺 /HimalayaTV

म्यानचेस्टर सिटीद्वारा प्रिमियर लिग रक्षा

सिजनको अन्तिम दिनका खेलहरू नाटकले भरिपूर्ण थिए र सिटीले पाँच मिनेटको अन्तरमा ३ गोल गर्दै समीकरण आफ्नो पक्षमा पार्‍यो

लन्डन (एएफपी)- म्यानचेस्टर सिटीले दुई गोलले पछाडि रहेको स्थिति उल्टाएर एस्टन भिल्लालाई ३-२ ले पराजित गर्दै आइतबार इंग्लिस प्रिमियर लिग जितेको छ। इतिहासमा भएको खेलमा प्राप्त नाटकीय जितपछि डिफेन्डिङ च्याम्पियन सिटीले लिग उपाधिको रक्षा गरेको हो। उसले प्रिमियर लिग जितेको भने यो छैटौँपल्ट हो। पेप रवार्डिओलाको सिटी लिभरपुलभन्दा एक अंकले अगाडि रहेर लिग तालिकाको शीर्ष स्थानमा रहन सफल रह्यो।

लिभरपुलले अर्को खेलमा उल्सलाई एनीफिल्डमा ३-१ ले हरायो। भिल्लाले म्याटो क्यास र फिलिप कोउटिन्होको गोलले २-० को अग्रता लिएको थियो। तर सिटीका लागि इलकेयी गुन्डोगन र रोड्रीले गोल गर्दै खेल बराबरीमा ल्याए। गुन्डोगनले नै खेल सकिन नौ मिनेट अगाडि तेस्रो तथा निर्णायक गोल गरे। उनी बर्नार्डो सिल्भाको वैकल्पिकका रूपमा मैदान छिरेका थिए र खेलमा निर्णायक छाप छोड्न सफल रहे। उनले ७६ औँ मिनेटमा पहिलो गोल गरेका थिए।

लिभरपुलको जितमा भने साडियो माने, मोहम्मद सलाह र एन्ड्रयु रोबर्टसनले गोल गरे। उसले पनि एक गोलले पछाडि रहेको स्थितिबाट जित निकालेको हो। खेलको तेस्रो मिनेटमै उल्सले पेड्रो नेटोको गोलबाट अप्रत्याशित अग्रता लिएको थियो। अन्तिम दिनको खेलपछि सिटीको ९३ अंक भएको छ भने लिभरपुल ९२ अंकमा रह्यो।

चेल्सीले ७४ अंकमा तेस्रो स्थानमा रह्यो। उसले वाटफोर्डलाई संघर्षपूर्ण खेलमा २-१ ले पराजित गरेको हो। टोटनहम भने ७१ अंकसहित चौथो स्थानमा रहेर युरोपेली च्याम्पियन्स लिगका लागि छनोट हुन सफल रह्यो। उसले नर्विचलाई ५-० ले हरायो। त्यसमा डेजान कलुसेभेस्की र सन ह्वेड-मिनले २-२ तथा कप्तान हयारी केनले एक गोल थपे। उसको छिमेकी उत्तरी लन्डन क्लब आर्सनलले ६९ अंकमा पाँचौँ स्थानमा रह्यो। आर्सनलले एभरटनलाई ५-१ ले हरायो। अब अर्को सिजन आर्सनलले युरोपा लिग खेल्नेछ।

म्यानचेस्टर युनाइटेड छैटौँ स्थानमा रह्यो र उसले पनि युरोपा लिग खेल्नेछ। साली स्थानमा आएको वेस्ट ह्यामले भने युरोपा कन्फरेन्स लिग खेल्नेछ। म्यानचेस्टर र वेस्ट ह्याम दुवैका लागि अन्तिम दिनको खेल सुखद रहेन। म्यानचेस्टर क्रिस्ल प्यालेससँग १-० र वेस्ट ह्याम ब्राइटनसँग ३-१ ले पराजित रहे।

अर्कोतर्फ लिग तालिकाको १८ औँ स्थानमा क्रेरर वर्नली भने रोलिंगसनमा परेको छ र उसले अर्को सिजन च्याम्पियनसिप लिग खेल्नेछ। वर्नली घरेलु मैदानमा न्युकासल युनाइटेडको हातबाट २-१ ले पराजित रह्यो। अन्तिम दिनको खेल सुरु हुन अगाडि वर्नली

म्यानचेस्टर सिटीका खेलाडीहरू इंग्लिस प्रिमियर लिगको टफी उचाल्दै। सिटीका एक समर्थक उपाधिपछि गोलपोस्टको जालीमाथि गएर खुसियाली मनाउँदै। तस्विर : एपी

लिग तालिकामा लिड्स युनाइटेडभन्दा गोल अन्तरले माथि थियो। तर लिड्सले अर्को खेलमा ब्रेटफोर्डलाई २-१ ले हरायो। यससँगै इंग्लिस फुटबलको माथिल्लो

डिभिजनमा वर्नलीको छ वर्षको बसाइमा पूर्णविराम लागेको हो। न्युकासलले कलम विल्सनले पेनाल्टीबाट गरेको

गोल मद्दतले अग्रता लिएको थियो। उनले नै न्युकासलका लागि दोस्रो गोल पनि थपे। वर्नलीका लागि म्याक्सवेल कोरनेटले एक गोल फर्काए पनि त्यो पर्याप्त रहेन। वर्नली ३५ अंकमा पुछारबाट तेस्रो स्थानमा रह्यो। उसको ठीक माथि लिड्स ३८ अंकमा रह्यो। प्रिमियर लिगबाट यस अगाडि नै वाटफोर्ड र नर्विच रोलिंगसनमा परिसकेका छन्। लिड्सका लागि ज्याक हारमिसनले दोस्रो हाफको इन्जुरी समयमा निर्णायक गोल गरे। अन्य खेलमा लेस्टरले साउथह्याम्पटनलाई ४-१ ले हरायो।

मिलानले जित्यो सिरी 'ए'

एसी मिलानबाट गोल गरेपछि ओलिभर जिर्लुड। तस्विर : एपी

मिलान (एएफपी)- एसी मिलानले ससुलोलाई ३-१ ले पराजित गर्दै आइतबार इटालीको सिरी 'ए' उपाधि जितेको छ। उसको जितमा ओलिभर जिर्लुडले दुई तथा फ्रान्क केसीले एक गोल गरे। मिलानले सन् २०१०-२०११ मा अन्तिम पटक लिग जितेको थियो र त्यसको एक दशकभन्दा बढी समयपछि सफलता दोहोर्‍याउन सफल भएको छ।

यो जितपछि मिलानको ८६ अंक भएको छ। अन्तिम दिनको खेलमा लिग जित्नका लागि उसलाई कम्तीमा हार टार्न आवश्यक थियो। उसको

नजिकको प्रतिद्वन्दी तथा छिमेकी इन्टर मिलान ८४ अंकमा दोस्रो स्थानमा रह्यो र उसले साम्पडोरियालाई सानसिरोमा भएको खेलमा समान ३-० ले नै पराजित गर्‍यो। तर डिफेन्डिङ च्याम्पियनका रूपमा इन्टरले उपाधिको रक्षा भने गर्न सकेन। साम्पडोरियाविरुद्ध उसका लागि ज्याकव्विन कोरेआले दुई तथा इभान पेरेसिचले एक गोल गरे। लिगको तेस्रो तथा चौथो स्थानमा रहेर नेपाली तथा युभेन्टसले अर्को सिजन युरोपेली च्याम्पियन्स लिग खेल्नेछन्। यस्तै लाजियो र एस रोमाले युरोपा लिग खेल्नेछन्।

विश्वविद्यालय अनुदान आयोगबाट QAA प्राप्त

बानेश्वर बहुमुखी क्याम्पस

शान्तिनगर, बानेश्वर, काठमाडौँ

Bachelor Level मा भर्ना सम्बन्धी सूचना!

गुणस्तरिय शिक्षा प्रदान गर्ने आधुनिक शैक्षिक व्यवस्थापन भएको त्रि.वि. द्वारा सञ्चालित बोर्ड परीक्षामा TOP RESULT ल्याउन सफल QAA प्राप्त यस बानेश्वर बहुमुखी क्याम्पसमा शैक्षिक वर्ष २०७८।०७९ का लागि BBS, BA, BSW र B.ED प्रथम वर्षमा भर्ना भई रहेको छ।

फ़्लश्च: यही व्ष देखि BA मा Psychology विषयमा भर्ना लिई रहेको छ।

त्रि.वि. परीक्षा निबन्धनमा कार्यालय बल्खुले २०७९ जेठ मसान्त भित्रमा त्रि.वि. दुता फारम भरी सक्न सूचना प्रकाशित गरेकाले समयमा नै भर्ना हुन सुचित गरिन्छ।

Location: तीनकुने मैदीबाई पेट्रोल पम्पबाट २०० मिटर भित्र बागमती पुल सँगै

सम्पर्क: ०१८६३०३१०, ८८४१८०७२८७, ८८४१७१८१७२, ८८४१२५५८५७

HONDA

GRAZIA 125CC

Best

MILEAGE

Styleपनि

Mileageपनि

9%

ब्याजदरमा

इन्धन बचत गर्ने यस अभियानमा HONDA छ सधैं साथ साथ !

पेट्रोलको बचत गर्नुहोस्, जिठमेवार नेपाली बन्नुहोस्।

जिठमेवार नेपाली

ज्योति भवान, Kantipath, Kathmandu

www.honda.com.np

थप जानकारीका लागि

NTC १६६ ०० १ ४६६३२ | NCELL ९८०१५७११११